

МИР, БЕЗПЕКА, ОСВІТА

***Матеріали круглого столу за міжнародною участю,
присвяченого Дню українських миротворців
та 30-й річниці участі України в миротворчих місіях ООН
(15 липня 2022 року)***

Міністерство освіти і науки України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна
Департамент освіти Харківської міської ради
Департамент міжнародного співробітництва Харківської міської ради
Департамент у справах сім'ї, молоді та спорту Харківської міської ради
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Міжнародна асоціація миротворців ООН «Солдати миру» AISP/SPIA
Національне відділення Міжнародної асоціації миротворців ООН
«Солдати миру» AISP/SPIA, Чеське відділення
Віденське відділення Національної асоціації миротворців Австрії
Національна чеська ветеранська організація «Чеський легіонер»
«Подорож заради миру», Норвегія
ГО «Об'єднання миротворців ООН, учасників міжнародних операцій
та інвалідів війни»
ГО «Окремий науково-освітній центр Українського козацтва
імені Г.С. Сковороди»

МИР. БЕЗПЕКА. ОСВІТА.

*Матеріали круглого столу за міжнародною участю,
присвяченого Дню українських миротворців
та 30-й річниці участі України в миротворчих місіях ООН
(15 липня 2022 року)*

м. Харків

Головний редактор: БОЙЧУК Юрій – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Редакційна колегія:

БЕРЕЖНА Світлана – доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

БОРИСЕНКО Наталія – кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з навчально-виховної роботи ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

БОНДАРЕНКО Софія – помічник Координатора міжнародних програм «Школа миру» та «Юний миротворець», учитель історії Харківської гімназії №55;

ДОРОШЕНКО Олександр – міський голова правління ГО «Об'єднання миротворців ООН, учасників міжнародних операцій та інвалідів війни»;

ЗЕЛЕНСЬКА Людмила – доктор педагогічних наук, професор, в.о. декана факультету історії і права ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ЛУК'ЯНОВА Лариса – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Голова наглядової Ради ХНПУ імені Г.С. Сковороди;

САМОЙЛОВ Сергій – обласний голова правління ГО «Об'єднання миротворців ООН, учасників міжнародних операцій та інвалідів війни», Координатор Міжнародних програм «Школа миру» та «Юний миротворець»;

ЧЕРНІКОВА Інна – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 10 від 19 жовтня 2022 року).*

Мир. Безпека. Освіта: Матеріали круглого столу за міжнародною участю, присвяченого Дню українських миротворців та 30-й річниці участі України в миротворчих місіях ООН, Харків, 15 лип. 2022 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [редкол.: Ю. Д. Бойчук (голов. ред.) та ін.]. – Харків, 2022. – 60 с.

У збірнику відображено тези учасників круглого столу за міжнародною участю, присвяченого Дню українських миротворців та 30-й річниці участі України в миротворчих місіях ООН. Акцентовано увагу на теоретичних і практичних напрацюваннях учасників щодо реалізації програм співробітництва закладів освіти з громадськими та міжнародними організаціями у сфері міжкультурної та громадянської освіти; програм «Школа миру», «Юний миротворець». Накреслено перспективні напрями розширення взаємодії громадських організацій, закладів освіти, ветеранських структур, міжнародних організацій та органів міської влади з питань гуманітарно-культурного співробітництва.

Матеріали стануть у пригоді науковцям, учителям, докторантам, аспірантам, викладачам закладів вищої освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

ЗМІСТ

Анна Боярська-Хоменко

РЕАЛІЗАЦІЯ «ПЕДАГОГКИ МИРУ» В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ
ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ.....6

Вікторія Ворожбіт-Горбатюк

ОРТОБІОТИЧНИЙ ПІДХІД ЯК РЕСУРС СТАБІЛЬНОСТІ ОСВІТЯН У
ХАРКІВСЬКОМУ РЕГІОНІ.....9

Олександр Дорошенко

ПЕРСПЕКТИВА ВИКОРИСТАННЯ ХАРКІВСЬКОГО ДОСВІДУ ЩОДО
СТВОРЕННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ПЛАТФОРМИ ТА ПРАКТИЧНОГО
ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ,
ОБ'ЄДНАНЬ, ЗОКРЕМА МІЖНАРОДНИХ, ВЗАЄМОДІЇ З ОРГАНАМИ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ДЕРЖАВНИМИ ТА ГРОМАДСЬКИМИ
СТРУКТУРАМИ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ КРИЗИ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ,
ВІДНОВЛЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ, НАКОПИЧУВАННЯ, АНАЛІЗУ І
ПЕРЕДАЧІЗДОБУТОГО ДОСВІДУ.....13

Дар'я Єлісєєнко, Ірина Боса

МИРОТВОРЧІСТЬ - ДІЄВА ФОРМА НАЦІОНАЛЬНО - ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ
ПРОГРАМ «ШКОЛА МИРУ» ТА «ЮНІ МИРОТВОРЦІ» У М. ХАРКОВІ.....16

Людмила Зеленська

ДЕКЛАРАЦІЯ МИРУ І ПРИПИНЕННЯ ВІЙНИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ І
НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР.....20

Поліна Короваєнко

ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТИ У ХНПУ ІМ. Г.С. СКОВОРОДИ ЯК ОСНОВА
ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО СВІДОМИХ ВЧИТЕЛІВ.....22

Марія Култаєва

PHILOSOPHY OF PEACE, ITS SEMANTICS AND METAPHORS.....24

Володимир Марченко

МИРОТВОРЧІ ОПЕРАЦІЇ ООН УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ.....28

Сергій Самойлов

ДІЯЛЬНІСНИЙ АСПЕКТ УЧАСТІ ХАРКІВ'ЯН, ЧЛЕНІВ ГО «ОБ'ЄДНАННЯ
МИРОТВОРЦІВ ООН, УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНИХ ОПЕРАЦІЙ ТА
ІНВАЛІДІВ ВІЙНИ» В ЗАХОДАХ ЩОДО ДОПОМОГИ ЦИВІЛЬНОМУ
НАСЕЛЕННЮ В УМОВАХ ЗНАХОДЖЕННЯ ХАРКОВА В ЗОНІ ВЕДЕННЯ
БОЙОВИХ ДІЙ.....32

Сергій Самойлов, Дар'я Ясинецька

ОПЕРАЦІЇ ООН З ПІДТРИМАННЯ МИРУ. ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС ЩОДО
УЧАСТІ УКРАЇНСЬКИХ МИРОТВОРЦІВ У МІСІЯХ ООН.....35

Тетяна Собченко

ПРОБЛЕМИ ВІЙНИ ТА МИРУ У ВИХОВНІЙ РОБОТІ ЗІ ЗДОБУВАЧАМИ
ВИЩОЇ ОСВІТИ.....39

Анна Чернишук

ДОСВІД РОБОТИ ЮНИХ МИРОТВОРЦІВ МІСТА ХАРКОВА У РОЗБУДОВІ
СУСПІЛЬСТВА У ДУСІ МИРОЛЮБСТВА ТА БРАТЕРСТВА.....42

Інна Чернікова

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ ТА
СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: З ДОСВІДУ ДІЯЛЬНОСТІ ГО «ОКРЕМИЙ
НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ЦЕНТР УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ».....45

Лариса Шевченко

УКРАЇНА В ДІЯЛЬНОСТІ МИРОТВОРЧИХ МІСІЙ ООН ТА НАТО:
ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....48

Надія Шевченко

ЦІННІСТЬ МИРУ ТА БЕЗПЕКИ ДЛЯ УКРАЇНЦЯ.....51

Катерина Юр'єва

СПІВПРАЦЯ З ГРОМАДСЬКИМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ
У СФЕРІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ.....53

Лариса Ямпольська

ПРОБЛЕМИ ВІЙНИ ТА МИРУ В ПОЗААУДИТОРНІЙ РОБОТІ ІЗ
ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ ХНПУ ІМЕНІ
Г.С. СКОВОРОДИ.....57

Анна Боярська-Хоменко

Anna Boiarska-Khomenko

доктор педагогічних наук, доцент,

завідувачка кафедри освітології

та інноваційної педагогіки

Харківського національного педагогічного

університету імені Г.С. Сковороди

anna.boyarskahomenko@hnpu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-1818-3074>

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7213406>

РЕАЛІЗАЦІЯ «ПЕДАГОГКИ МИРУ» В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ

Обґрунтовано закономірність започаткування навчальної дисципліни «Педагогіка миру». Визначено її мету і завдання: підготовка вчителя, здатного формувати в учнів матриці конструктивної поведінки, діяльності і духовно-практичного освоєння світу на основі любові до ближнього, визнання самоцінності кожної людини. Змістові орієнтири: національні і загальнолюдські цінності у визначенні цілей освіти і розвитку особистості; мовна, інфомедійна, професійна культура педагога-миротворця; творче використання досягнень народної, козацької, християнської, гуманної і гуманістичної педагогіки.

Ключові слова: *освіта, педагогіка миру, вчитель, педагогічний університет.*

The regularity of starting the educational discipline «Pedagogy of Peace» is substantiated. Its purpose and tasks are defined, they are: the training of a teacher capable of forming in students a matrix of constructive behavior, activity and spiritual and practical mastering of the world based on love for one's neighbor, recognition of the self-worth of each person. Content orientations: national and universal values in determining the goals of education and personality development; language, infomedia, professional culture of a teacher-peacemaker; creative use of the achievements of folk, Cossack, Christian, humane and humanistic pedagogy.

Key words: *education, pedagogy of peace, teacher, pedagogical university.*

На тлі подій, що відбуваються сьогодні в Україні, вкрай актуального звучання набуває ініціатива викладання в педагогічних університетах навчальної дисципліни «Педагогіка миру». Посилення прагматизму в суспільстві, популяризація споживацької психології почасти стали причинами формалізації процесів духовного зростання людини. Сучасні діти мають зростати в атмосфері співіснування людей у добробуті і злагоді, любові до ближнього, самореалізації кожної особистості у миротворчій, доброчинній діяльності, освітньому волонтерстві.

У всі часи саме на вчителя покладалась відповідальність за формування загальнолюдських цінностей у підростаючого покоління. Педагогічні університети завжди були незламною основою для підготовки вчителя-миротворця, здатного до визнання самоцінності кожної людини. Тому закономірним є зародження «Педагогіки миру» у стінах саме Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

Мета «Педагогіки миру» як навчальної дисципліни – це формування нового глибинного мислення педагога-миротворця, на основі відмови від агресії, ненависті, ультра націоналізму. Навчальна дисципліна сприятиме підготовці вчителя, здатного на основі гуманістичного осмислення національних і загальнолюдських цінностей миру, життя, свободи, людяності формувати у здобувачів освіти різних рівнів матриці конструктивної поведінки, діяльності і духовно-практичного освоєння світу на основі любові до ближнього, визнання самоцінності кожної людини.

Зміст «Педагогіки миру» передбачатиме популяризацію таких цінностей як мир, любов, повага і вдячність. Це стане ще одним імпульсом до впровадження питання миру як глобального руху, що проголошено у Декларації миру і припинення війн (Declaration of Peace and Cessation of War) [1].

Основними змістовими орієнтирами визначено такі:

- Національні і загальнолюдські цінності у визначенні цілей освіти, навчання, виховання і розвитку особистості, формування почуття захищеності людини в колективі. Філософські, культурні, мистецькі базиси.
- Мовна, інфомедійна, професійна культура педагога-миротворця як умова вироблення життєвої і професійної стійкості.
- Творче використання в сучасних реаліях кращих досягнень народної, козацької, християнської, гуманної і гуманістичної педагогіки під час розроблення і втілення суспільно значимих проєктів, покликаних для збереження миру і цивілізаційного розвитку [3].

Реалізація навчальної дисципліни «Педагогіка миру» розробникам бачиться у вигляді започаткування студентами суспільно значущих проєктів. Наприклад, створення інтерактивної Книги миру, в якій можуть бути презентовані мотивуючі, повчальні, патріотичні, милосердні історії. Також це і організація практикумів миру для вчителів, школярів та їхніх батьків [2].

«Педагогіка миру» як навчальна дисципліна сприятиме досягненню таких результатів як матеріалізація особистісної культури, визнання апріорності духовно-морального імперативу істини, втілення суспільно значимих проєктів на збереження миру у світі, цивілізованої неконфліктної взаємодії в усіх сферах життєдіяльності людини.

Результати викладання такої навчальної дисципліни ми вбачаємо у підготовці майбутніх вчителів, які нестимуть у шкільні класи ідею збереження миру і безпеки, формуватимуть у дітей гуманістичні цінності і переконання, здібності до ненасильницьких методів комунікації і вирішення конфліктів. Наші випускники стануть носіями культури миру, яку вони принесуть до кожного дитячого садочку і кожної школи.

Список використаних джерел:

1. Declaration of peace and cessation of war. URL : <https://worldjurist.org/2016/03/declaration-of-peace-and-cessation-of-war/> (Дата звернення 15.07.2022)
2. Бойчук Ю., Боярська-Хоменко А. Досвід інновацій загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів. *Дидактика*, 2021. Вип. 3. С. 37-43 <https://doi.org/10.5281/zenodo.5972567>
3. Бойчук Ю.Д., Борисенко Н.О., Боярська-Хоменко А.В. Педагогіка миру. *Підвищення якості національної освіти у контексті викликів сьогодення* : матеріали Регіон. наук.-практ. конф. (26 травня 2022 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ФОП Петров В. В., 2022. 349 с.

Вікторія Ворожбіт-Горбатюк
Viktoriia Vorozhbit-Horbatiuk
доктор педагогічних наук, професор,
професорка кафедри освітології та
інноваційної педагогіки,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди
gorbatykvv@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-5138-9226>
<https://doi.org/10.5281/zenodo.7213418>

ОРТОБІОТИЧНИЙ ПІДХІД ЯК РЕСУРС СТАБІЛЬНОСТІ ОСВІТЯН У ХАРКІВСЬКОМУ РЕГІОНІ

У статті формування ортобіотичного середовища розкрито описано так: оперативне опанування технологіями самозбереження здоров'я і життєвого оптимізму окремих соціальних груп (учнів, батьків, педагогів). Поточним результатом ортобіотичного підходу визначено психологічне благополуччя, стабільний статус психологічного здоров'я людини. Охарактеризовано загальну тенденції усіх комунікацій в системі «заклад освіти – здобувачі – представники громади».

Ключові слова: *освіта, наука, людина, мир, благополуччя, педагог.*

In the article, the formation of an orthobiotic environment is described in detail as follows: operational mastery of technologies for self-preservation of health and vital optimism of certain social groups (students, parents, teachers). The current result of the orthobiotic approach is determined to be psychological well-being, a stable state of psychological health of a person. The general trends of all communications in the «educational institution - applicants - community representatives» system have been characterized.

Key words: *education, science, man, peace, well-being, teacher.*

Внаслідок жорстокої агресії з боку північного сусіда Україна з 24 лютого 2022 року у вогні. Упровадження воєнного стану відобразилося на усіх ланках життєтворчості Харківського регіону, який став форпостом у цей час. Освітнянська та академічна спільнота в складних умовах в нашому регіоні виступає на захисті цілісності держави, щиро служить збереженню стабільності у галузі забезпечення права українців здобути освіту навіть в у місцях, які перебувають на лінії вогню. Безсумнівно, стабільність прогресу і розвитку людини є основою усіх комунікаційних стратегій на рівнях – світовому, національному, регіональному, міжособистісному.

Варто наголосити, наскрізна лінія НУШ «Здоров'я і безпека» [1] в нормативному полі витлумачується з позицій явища ортобіозу. Принципи, практично спрямований аспект цього підходу дає цінні дороговкази для формування відкритого, безпечного, дружнього до дитини середовища у закладі освіти. Учителі Харківського регіону в складних умовах опановують

технології самозбереження здоров'я і життєвого оптимізму [2]. Важливим напрямом їхньої роботи стало вивчення тенденцій, яким варто приділити увагу у роботі з дітьми під час опосередкованих цифровими сервісами і застосунками навчальних взаємодій.

Звернемо увагу, наскрізна лінія НУШ «Здоров'я і безпека» передбачає становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище [1]. Інтегральна компонента «Здоров'я, безпека та добробут» (5–6 класи) реалізує завдання соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі Державного стандарту базової середньої освіти [там само].

Реалізація наскрізних ліній відбувається у процесі організації навчального середовища, забезпечення високого фахового рівня викладання навчальних предметів за вибором; роботою в проєктах, організацію дозвілля та додаткових освітніх послуг.

Технологія самозбереження здоров'я і життєвого оптимізму в умовах воєнного стану, безумовно, трансформується. На перший план виступає:

- доступні канали інформації про позитивний життєвий досвід підвищення адаптаційних можливостей організму,
- включення внутрішніх резервів самої людини і залучення джерел і ресурсів іззовні,
- використання широкого арсеналу активних методів навчання, співпраці, зворотного зв'язку,
- персоналізацію навчання.

Якщо побіжно, то суть ортобіоз полягає в потребі і можливості вивчення людиною себе, щоб жити повним життям, насиченим прогресивно приємними подіями. Серед зачинателів цієї теорії і вчення варто вказати Іллю Мечникова і його науку «Догляду за власною персоною», Джона Леббок а і книгу «Успіхи та радощі життя».

В основі ортобіозу, на наш погляд, індивідуальний підхід і умови для організму. У наш час важливо, як ніколи уміти себе слухати, чути і слухатися, відчувати і розуміти свої потреби і своєчасно задовольняти їх. Потужним ресурсом ортобіотичного підходу є осмислене людиною благо, сумісне з благом інших людей: уміння радіти. Саме на це було спрямовано увагу педагогів Харківщини у найважчі часи. Через професійні спільноти, соціальні мережі освітяни усіх рівнів підтримували і продовжують стабілізувати це уміння у дітей, молоді, батьків учнів.

Поточним результатом ортобіотичного підходу є психологічне благополуччя, стабільний статус психологічного здоров'я людини. Це ключова мета усіх комунікацій в системі «заклад освіти – здобувачі – представники громади».

Формування ортобіотичного середовища у закладі освіти передбачає оперативне опанування технологіями самозбереження здоров'я і життєвого оптимізму окремих соціальних груп (учнів, батьків, педагогів). З-поміж результативних варто виокремити метод конкретної ситуації, метод інциденту, кейс-метод, кооперативний метод, методи емпатії, ага-фект [3]. Вартими уваги є когнітивні методи на основі синтезу знань фізичної культури, валеології,

біології, технології та інших навчальних предметів, усунення впливу факторів, що негативно впливають на здоров'я учнів і підтримання факторів, сприятливих для здоров'я, опанування культури навчальної праці, раціонального режиму харчування, сну і відпочинку; організації індивідуально доцільного режиму рухової активності дітей.

Копінг-стратегії дають потужний інструментарій дидактичного значення конкретної ситуації, методу інциденту, кооперативного і методу емпатії.

Самозбереження і життєвий оптимізм навіть у складних умовах упровадженого воєнного стану передбачає:

1) жити приємним життям, яке дозволяє отримувати високий рівень позитивних емоцій і задоволення;

2) жити хорошим життям, бути постійно поглиненим цікавими подіями, схильність до відчуття потоку;

3) жити осмисленим життям.

Тенденції, яким варто приділити увагу, з досвіду освітян Харківського регіону, які на собі відчувають жорстокість і багатошаровість нинішнього воєнного конфлікту. Так, в полі уваги перебувають рефлексивні здібності здобувачів освіти: соціальна сміливість, наполегливість, нормативність поведінки в ситуаціях ризику, пов'язаних із сигналами «Повітряна тривога».

Для дітей молодшого шкільного віку типовими важкими ситуаціями є: нездатність впоратися з навчальним навантаженням, неможливість відповідати очікуванням сім'ї, вороже ставлення батьків/педагогів, зміна колективу. Освітняни нашого регіону разом із батьками учнів відпрацьовують поведінкові стратегії невразливості, когнітивної стратегії експресії (фантазія, молитва, творчість), розвиток комунікативних умінь.

У роботі з підлітками акцент робиться на розвиток соціальних умінь «Я можу», вдумлива підтримка високої самооцінки якості життя, відносин. Доречними в нинішніх умовах стали «порівняння, що йдуть вгору», «Я в минулому» і «Я зараз».

Для саморозвитку освітяни Харківщини зорієнтовують колег на повноту життя, власну користь, наявність психологічного майбутнього, яке дозволяє особистості вийти на нові мотиви свого життя, збереження автономності, здатність контролювати події, що відбуваються, і робити висновки.

Як бачимо, потенціал ортобіотичного підходу значний. Він має розвивальний концепт (зміна мотивації до персонально і соціально значимої безпечної діяльності); інтеграційний (взаємодія всіх соціальних інституцій), управлінський (оптимізація умов комунікування підлітків); захисний (створення ситуацій співчуття, співпереживання, взаєморозуміння); компенсаторний (безпечне творче самовираження і самореалізація потенцій); комунікативний (позитивний емоційний фон усіх контактів і взаємодій із підлітками); корекційний (корегувальні прийоми конструктивних взаємодій підлітків з ризиковою поведінкою).

Список використаних джерел:

1. Нова українська школа (2022). URL : <https://mon.gov.ua/>
2. Ворожбіт-Горбатюк В. Вебінар «Ортобіотичний підхід в реалізації наскрізної змістової лінії НУШ 'Здоров'я і безпека' в умовах воєнного стану» (2022). Режим відкритого доступу до відео (30-та – 60-та хвилина) : <https://youtu.be/lDqRuq8s6PI>
3. Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С., Макінстер Д. Технології розвитку критичного мислення учнів. Наук. ред., передм. О. І. Пометун. К. : Вид-во «Плеяди», 2006. 220 С. 3.

Олександр Дорошенко

Oleksandr Doroshenko

Голова правління

Громадської організації «Об'єднання

миротворців ООН, учасників

міжнародних операцій та інвалідів війни»,

balkansnow@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-6814-5674>

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7213430>

**ПЕРСПЕКТИВА ВИКОРИСТАННЯ ХАРКІВСЬКОГО ДОСВІДУ ЩОДО
СТВОРЕННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ПЛАТФОРМИ ТА ПРАКТИЧНОГО
ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ,
ОБ'ЄДНАНЬ, ЗОКРЕМА МІЖНАРОДНИХ, ВЗАЄМОДІЇ З ОРГАНАМИ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ДЕРЖАВНИМИ ТА
ГРОМАДСЬКИМИ СТРУКТУРАМИ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ КРИЗИ,
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ, ВІДНОВЛЕННЯ
ІНФРАСТРУКТУРИ, НАКОПИЧУВАННЯ, АНАЛІЗУ І ПЕРЕДАЧІ
ЗДОБУТОГО ДОСВІДУ**

Надано пропозиції щодо бачення подальших напрямів розвитку миротворчого руху Харкова, насамперед аспектів міжнародного співробітництва у сфері відновлення миру та стабільності, розбудови архітектури міжнародної безпеки не лише в Україні. Проаналізовано систему накопичення значного досвіду контактів та взаємодії з різноманітними організаціями, які забезпечують життєдіяльність міста в умовах постійних ракетно-бомбових ударів, а також інших пов'язаних із бойовими діями загроз мирним мешканцям та громадській інфраструктурі Харкова.

Доведено необхідність активізації миротворчих процесів за участю членів міжнародної асоціації миротворців ООН «Солдати миру» (AISP/SPIA), а також інших ветеранських структур, владних установ, експертної спільноти тощо з метою подолання наслідків військових дій. Запропоновано запровадити інформаційно-аналітичну взаємодію в безпековій сфері, на відпрацюванні моделей та сценаріїв припинення вогню та запровадження режиму сталого миру.

Ключові слова: *розвиток миротворчого руху Харкова, розбудова архітектури міжнародної безпеки міжнародної асоціації миротворців ООН «Солдати миру» (AISP/SPIA), взаємодія з різноманітними організаціями, які забезпечують життєдіяльність міста в умовах постійних ракетно-бомбових ударів, моделі та сценарії припинення вогню та запровадження режиму сталого миру.*

Proposals were made regarding the vision of further directions for the development of the Kharkiv peacekeeping movement, primarily aspects of international cooperation in the field of restoring peace and stability, building the architecture of international security not only in Ukraine. The system of accumulating

significant experience of contacts and interaction with various organizations that ensure the life of the city in the conditions of constant rocket and bomb attacks, as well as other threats related to hostilities to peaceful residents and public infrastructure of Kharkiv, has been analyzed. The need to intensify peacekeeping processes with the participation of members of the international association of peacekeepers of the UN «Soldiers of Peace» (AISP/SPIA), as well as other veteran structures, government institutions, expert community, etc., in order to overcome the consequences of military operations, has been proven. It is proposed to introduce information and analytical interaction in the security sphere, to work out models and scenarios of a ceasefire and the introduction of a sustainable peace regime.

За вказаний період нами накопичено значний досвід контактів та взаємодії з різноманітними організаціями, які забезпечують життєдіяльність міста в умовах постійних ракетно-бомбових ударів, а також інших пов'язаних із бойовими діями загроз мирним мешканцям та громадській інфраструктурі Харкова.

Як показали події, у цих умовах значну роль щодо організації повноцінного функціонування систем життєдіяльності забезпечила Харківська міська рада, з представниками різних Департаментів якої ми взаємодіємо протягом довгих років.

З урахуванням досвіду партнерства, в тому числі набутого за час дії режиму воєнного стану в Україні, нами підготовлено ряд пропозицій щодо активізації міжнародного партнерства, на ниві відновлення миру та стабільного розвитку і протистояння загрозам сучасного міста. Зокрема, за результатами нашої спільної роботи наразі розроблені нариси проектів миротворчого спрямування з урахуванням розвитку військово-політичної ситуації в/навколо нашої країни.

Обставинами, що певним чином сприяють можливості реалізації довгострокових проектів, можливо виділити набуття Україною статусу кандидата на вступ до Євросоюзу, а також тривалий успішний досвід нашої співпраці з партнерськими структурами у Франції, Чехії, Словаччині, Польщі, Австрії, Бельгії, Люксембурзі та інших країнах світу.

Користуючись можливістю, анонсуємо концепцію міжнародного проекту під умовною назвою «Харків – місто миротворець», яка, впевнений зацікавить представників ветеранського, волонтерського руху, експертне середовище, регіональну владу як Харкова так і партнерів за кордоном. Отже, запрошуємо до співпраці!

Мета проекту: розробка концепції та реалізація діяльності, спрямованої на створення ефективних механізмів та алгоритмів відновлення зруйнованої архітектури міжнародної /регіональної безпеки, сталого розвитку в Україні та на теренах Європи зокрема, шляхом використання потенціалу Харківської міської ради, ветеранських структур, інших установ міста та громадських організацій, а також за безпосередньої участі зацікавлених міжнародних фондів.

З урахуванням викладеного, пропонуємо учасникам Круглого столу розглянути в якості пріоритетних наступні напрямки нашої спільної діяльності:

Активізація миротворчих процесів за участю членів міжнародної асоціації миротворців ООН «Солдати миру» (AISP/SPIA), а також інших ветеранських структур, владних установ, експертної спільноти тощо з метою подолання наслідків військових дій та унеможливлення розширення їх географії вбачаємо за доцільне розробку та реалізацію наступних ініціатив, а саме:

- сприяння переговорам щодо обміну полоненими;
- репатріації незаконно утримуваних осіб;
- робота з вимушеними переселенцями/біженцями;
- розмінування/протидія незаконному обігу зброї;
- участь у програмах з відновлення зруйнованої інфраструктури та житлового фонду;
- постачання гуманітарної та матеріально-технічної допомоги до цивільного населення потерпілих регіонів.

З цієї метою необхідно запровадити інформаційно-аналітичну взаємодію в безпековій сфері, що дозволить консолідувати зусилля учасників на відпрацюванні моделей та сценаріїв припинення вогню та запровадження режиму сталого миру.

- залучення міжнародних експертів до аналізу та узагальнення набутого Харковом практичного досвіду у сфері забезпечення життєдіяльності сучасного мегаполісу/регіону в цілому в умовах військового конфлікту з метою напрацювання алгоритмів та проектів рішень на користь запобігання виникненню нових конфліктів на теренах Європи;
- виховання молоді відповідно до пріоритетів і базових принципів ООН, насамперед у контексті “Загальної декларації прав людини” та з почуттям повної відповідальності в подальшому за збереження(peace) і розбудову миру(world).

Таким чином, ми плануємо розпочати реалізацію проекту за участю іноземних партнерських ветеранських організацій, який спрямований на зміцнення міжнародного іміджу Харкова, як міста, що активно відстоює та просуває ідеї миру, добробуту, співробітництва.

Практичним результатом нашої спільної діяльності вбачаємо заснування безпекової комунікаційної платформи за участю представників муніципалітетів і державної влади, ветеранських організацій, експертної середовища України та інших зацікавлених країн, головною метою якого пропонуємо визначити відновлення та постійне зміцнення архітектури безпеки на теренах Європи та в світі в цілому.

Користуючись можливістю, дозвольте вкотре висловити високу повагу до учасників конференції. А нашим друзям-миротворцям щиро подякувати за підтримку в скрутний час, за наданий прихисток нашим співвітчизникам, родинам, батькам, жінкам та дітям, за гуманітарну допомогу мирним жителям України, Харкова та області!

Разом до миру! Ми віримо в мир!

Дар'я Єлісєєнко
Daria Yelisieienko
член міського Клубу Юних миротворців ХМОУС,
учениця 11 класу ХСШ №119,
Ірина Боса
Iryna Bosa
куратор-помічник Координатора
міжнародних програм
«Школа миру» та «Юний миротворець»,
заступник директора з навчально-
виховної роботи ХСШ 119;
1948grom@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-6814-5674>
<https://doi.org/10.5281/zenodo.7213438>

**МИРОТВОРЧИСТЬ - ДІЄВА ФОРМА НАЦІОНАЛЬНО -
ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ
ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ПРОГРАМ «ШКОЛА МИРУ»
ТА «ЮНІ МИРОТВОРЦІ» У М. ХАРКОВІ**

Представлено діяльність міського Клубу юних миротворців Харкова, проаналізовано аспект участі членів делегації юних миротворців Харкова та волонтерів громадського руху миротворців у заходах, присвячених 20-й річниці Дня миротворців ООН, із відвіданням Штаб-квартир ООН у Женеві (Швейцарія) та Відні (Австрія), Головного офісу міжнародної асоціації миротворців ООН, «Солдати миру» - AISP/SPIA Ліон, Франція, участь у церемоніях, що відбувались до пам'ятної дати на території Палацу націй у Женеві, візитам Ветеранських Центрів чеських міст Брно та Праги.

Ключові слова: юні миротворці, міський Клуб юних миротворців Харкова, заходи, присвячені 20-й річниці Дня миротворців ООН, «Солдати миру»- AISP/SPIA, Міжнародні програми «Юні миротворці» та «Школа миру», блакитні берети, блакитні шоломи.

The activity of the city Club of Young Peacemakers of Kharkiv is presented, the aspect of the participation of members of the delegation of young peacemakers of Kharkiv and volunteers of the public movement of peacekeepers in events dedicated to the 20th anniversary of the UN Peacekeepers Day, with a visit to the UN Headquarters in Geneva (Switzerland) and Vienna (Austria), the Main office of the international association of peacekeepers of the UN, «Soldiers of Peace»- AISP/SPIA Lyon, France, participation in the ceremonies that took place until the memorable date on the territory of the Palace of Nations in Geneva, visits to the Veterans' Centers of the Czech cities of Brno and Prague.

Хотілося би приділити окрему увагу участі членів делегації юних миротворців Харкова та волонтерами громадського руху миротворців заходів, присвячених 20-й річниці Дня миротворців ООН, із відвіданням Штаб-квартир

ООН у Женеві (Швейцарія) та Відні (Австрія), Головного офісу міжнародної асоціації миротворців ООН, «Солдати миру» - AISP/SPIA Ліон, Франція, участю у церемоніях, що відбувались до пам'ятної дати на території Палацу націй у Женеві. А також візітам Ветеранських Центрів чехських міст Брно та Праги.

Подорож відбулася за запрошенням Міжнародної асоціації миротворців ООН «Солдати миру» AISP/SPIA та особисто президента асоціації Лорана Аттар-Байру. Поїздка стала можливою завдяки координації учасників миротворчих місій Обласного голови правління «Об'єднання миротворців ООН, учасників міжнародних операцій та інвалідів війни» Самойлова Сергія, і голови правління «Об'єднання миротворців ООН, учасників міжнародних операцій та інвалідів війни» Дорошенка Олександра, і також за сприяння Департаментів Освіти та Міжнародних зв'язків Харківської міської ради.

Створена у 2012р Громадська організація «Об'єднання миротворців ООН, учасників міжнародних операцій та інвалідів війни» об'єднує ветеранів миротворчих місій і цивільних осіб, які сприяють розвитку організації та руху в цілому. Із початком російської агресії рух юних миротворців набув більш важливого значення. Так, завдяки старанням Сергія Самойлова, миротворця місії ООН у Сьєрра-Леоне, учасника бойових дій у республіці Ірак, та його партнерів, у школах до основних принципів виховання учнів додали й готовність боротися заради визволення України.

Наші акції завжди знаходять підтримку в Департаменті освіти та в обласній адміністрації. Проєкт дає перевагу не лише військовій підготовці. Головна мета – формування широкого світогляду, лібералізму, поваги до культур, націй і віросповідань інших народів. Адже передусім, миротворець – це не той, хто тримає зброю, а той, хто запобігає проявам насилля.

Будь-який наш загін, зробивши певну кількість добрих справ, може отримати сертифікат міжнародної миротворчої програми «Школа миру». Для цього необхідно направити в організацію план заходів на рік, дотримуватися його та звітувати про зроблене. Наглядове керівництво проєктом здійснює Попович Володимир Васильович, генерал-майор запасу, Голова Асоціації миротворців України.

Найяскравіша подія цього року – Подорож Юних миротворців Харкова до ООН, що тривала з 24 травня по 02 червня 2022 року!

Задачі, що ставилися перед учасниками – поширення посилу юних миротворців Харкова, висвітлення подій в Україні та співпраця з європейськими юними миротворцями. Висловлення своєї позиції стосовно підтримки миру в усьому світі в контексті поточної ситуації, у стінах Палацу Націй Женевської штаб-квартири ООН.

Тож дозвольте ознайомити присутніх з тим, як проходила наша подорож. Першою нашою зупинкою стало чеське містечко Брно, де ми відвідали ліцей у рамках проєкту «місто-побратим» поділилися власними переживаннями під час війни. Ключовим стало відвідання Центру ветеранів у чеському відділенні національної асоціації SPIA. Президент асоціації у Чехії Карел Чорнох разом із колегами – ветеранами розповів про роботу Центру та програму допомоги ветеранам. Під час обміну думками ми презентували досвід роботи харківських юних миротворців. Яскравими спогадами залишиться запрошення взяти участь

у тренувальному сплаві на галерах – байдарках та виконати комплекс розвиваючих вправ. Ми продемонстрували високий рівень фізичної майстерності, яка є однією із складових підготовки майбутніх миротворців ООН.

Наступним містом стала Прага, де нас зустріла представниця празького ветеранського центру. Протягом зустрічі ми мали нагоду обмінялися досвідом та розповісти про події в Україні. На згадку про себе залишили невеличкий подарунок – фігурка голуба, придбаного на благодійному ярмарку на користь ЗСУ! Ми побачили чималу підтримку Україні з боку чехів. На прапорі можна було помітити на вулицях більше ніж чеські.

Далі ми відвідали французьке місто Ліон. Місто, в якому знаходиться європейська штаб – квартира міжнародної асоціації миротворців ООН, AISP/SPIA.

Ми мали честь познайомитися та провести день з Президентом Міжнародної асоціації миротворців ООН, AISP/SPIA, «Солдаті миру» Лораном Аттар-Байру. Ми побачили склад, звідки відправляється гуманітарна допомога цивільному населенню України. Доречі, навесні Лоран особисто відвіз вантажівку до Житомира.

У Ліонському офісі Асоціації миротворців, одним з перших, на що впав погляд став прапор України. До нього ми додали жовто-блакитного голуба миру та календар на 2022 рік з ілюстраціями найяскравіших проєктів юних миротворців Харкова.

У офісі було влаштовано конференцію пвд час якої пан Аттар-Байру розповів про створення асоціації, а ми мали нагоду поділитися успіхами юних миротворців. На конференції також були присутні Іржі та Крістіна Банах, представники AISP/SPIA у Центральній Європі та Сергій Коробков, представник ветеранів-миротворців ООН України з Житомиру. До онлайн спілкування долучилися і харківські керівники.

Про перлину нашої подорожі – Женеvu можна розповідати довго. Ми усі були запрошені до урочистого відзначення 20-ї річниці Міжнародного дня Блакитних Шоломів, у штаб-квартирі ООН – Палаці Націй, де були представники організації з усього світу.

Мені випала честь бути присутньою на закритій конференції, присвяченій події та виступити з промовою щодо актуальності та важливості Міжнародних програм «Юні миротворці» та «Школа миру». Більше того, мені подарували честь носити протягом дня символ свята – Блакитний шолом. З рахунку юних миротворців Поруч зі мною був представник французького клубу, який носив ще один символ – Блакитний прапор. Наша миротворча діяльність привернула до себе багато уваги. Протягом дня ми мали нагоду завести безліч нових знайомств та заклали дружні стосунки з рядом представників миротворчих сил ООН, та нашими французькими юними колегами. У мене також було взято інтерв'ю для стрічки новин Об'єднаних Націй. Учасники нашої делегації мали можливість долучитися до ряду урочистих церемоній та отримали пам'ятні сертифікати особисто від Президента асоціації.

Останньою зупинкою на нашому шляху став Відень, де ми були запрошені до Центрального офісу австрійських миротворців. Разом із директором

організації Хансом Циммерманном ми відвідали Віденську штаб-квартиру ООН. Після знайомства зі штабом, ми мали можливість презентувати власний досвід голові відділу комунікацій Мартіну Несіркі. У дружній обстановці ми також поділилися переживаннями під час війни, та, що не менш важливо, роллю шкіл Харкова як центрів гуманітарної допомоги в умовах знаходження в зоні ведення бойових дій.

Вважаю, що завдяки організаторам подорожі, їх всебічній підтримці, ми змогли донести ідеї миротворчості, націлені на збереження миру в усьому світі, недопущення військових конфліктів, і, звичайно, залучення молодих поколінь громадян у діяльність миротворчих організацій. Ця місія – наш спільний внесок у справу відновлення та збереження миру.

Я б хотіла зробити наголос на тому, що подібні подорожі надзвичайно корисні для юних миротворців. Ми навчилися ділитися і презентувати свій досвід на міжнародному рівні, привертаючи увагу до того, наскільки важливе виховання культури збереження миру. Окрім миротворчої діяльності, ми постійно висвітлювали події в Україні, пов'язані з повномасштабною російською агресією, і що не менш важливо, усюди знаходили відклик.

Результатом подорожі стали домовленості о майбутніх спільних проєктах у кожному місті. Та розуміння, наскільки крихким є поняття миру і наскільки необхідне його збереження! З вірою у нашу Перемогу! Слава Україні!

Людмила Зеленська

Liudmyla Zelenska

д.пед.н., проф., в.о. декана

факультету історії і права

ХНПУ імені Г.С. Сковороди

zelenskaya_ludmila@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-3324-5173>

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7213446>

ДЕКЛАРАЦІЯ МИРУ І ПРИПИНЕННЯ ВІЙНИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ І НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

Публікація розкриває вектори діяльності Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди у справі формування культури миру у майбутніх педагогів. Подає тлумачення культури миру, генезис і шляхи її реалізації через призму міжнародних документів.

Ключові слова: культура миру, формування, педагогічна складова, міжнародне право.

The publication reveals directions of H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University activity in the matter of forming a culture of peace among future teachers. It provides an interpretation of the culture of peace, its genesis and ways of implementation from the perspective of international documents.

Key words: culture of peace, formation, pedagogical component, international law.

Колман Маккарті, американський журналіст, активіст за мир, наголошував: «Якщо ми не навчимо своїх дітей миру, хтось інший навчить їх насильству!» Зважаючи на це, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди як лідер освітнього, наукового й інноваційного розвитку Харківського регіону, заклад, який на засадах широкої європейської і світової інтеграції забезпечує класичну педагогічну освіту й активно впливає на інтелектуальний, духовний і соціально-економічний розвиток України й суспільства в цілому, своїм першочерговим завданням вважає формування особистості педагога, спроможного за допомогою навчальних стратегій розвинути у дітей бажання і вміння жити мирно, сформувати у них культуру миру – культуру життя без насильства!

Університет скеровує свою діяльність на формування в майбутніх учителів як вихователів підростаючого покоління любові, вдячності, прощення, толерантності, поваги, законослухняності, патріотизму, активної громадянської позиції, діалогічної взаємодії і солідарної відповідальності. Це знаходить вираження як у змісті вищої педагогічної освіти, так і в методах, формах, технологіях навчання і виховання майбутніх педагогів, широкій просвітницькій і волонтерській діяльності, тісній співпраці з громадськими організаціями й органами місцевого самоврядування, реалізації наукових проєктів і співпраці з міжнародною спільнотою.

Питання формування культури миру вперше були порушені в Севільській заяві про насилля (1986 р.) й розвинені на Міжнародному конгресі ЮНЕСКО (1989 р.). Подальше втілення ця ідея знайшла в Декларації і Програмі дій в галузі культури миру, яка була ухвалена резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 1999 р. Культура миру розглядалася в Декларації як поєднання ціннісних установок, світогляду, традицій, типів поведінки і способів життя, які ґрунтуються на повазі до життя; дотриманні прав людини і її основних свобод; сповідуванні принципів суверенітету, територіальної цілісності і політичної незалежності держав; прихильності до мирного урегулювання будь-яких конфліктів; реалізації принципів свободи, справедливості, демократії, терпимості, співробітництва, культурного розмаїття, діалогу на всіх рівнях.

В умовах військової агресії проти України особливої актуальності набуває імплементація Декларації миру і припинення війн (DPCW) – програми, яка була розроблена 2016 р. фахівцями з міжнародного права з різних країн світу й включала низку пропозицій щодо радикальної реформи ООН, пошуку альтернативи Раді Безпеки цієї організації й накреслення шляхів утвердження культури миру у XXI столітті. Показово, що одним із маршрутів реалізації названої Декларації визначено педагогічний. Він має бути реалізований громадянським суспільством за активної підтримки місцевих органів влади й освітніх ініціатив, оскільки, на переконання розробників документу, відмова від насильства має здійснюватися, перш за все, завдяки освіті, діалогу і співробітництву.

Поліна Короваєнко

Polina Korovaienko

здобувачка бакалаврського рівня освіти,

3 року навчання

факультету історії і права

ХНПУ імені Г.С. Сковороди.

polinakorovaenko@gmail.com

Науковий керівник:

к.і.н., доц. кафедри історії України

Чернікова І.В.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7213453>

ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТИ У ХНПУ ІМ. Г.С. СКОВОРОДИ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО СВІДОМИХ ВЧИТЕЛІВ

Досліджується проблематика патріотизму. Висвітлюються важливості виховання національної свідомості у студентів ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, формування завдань, що спряють цьому.

Ключові слова: патріотизм, національна свідомість, вчителі.

Study of the problems of patriotism. Elucidation of the importance of education of national consciousness among students of H.S. Skovoroda KhnPU, formation of tasks aimed at this.

Key words: patriotism, national consciousness, teachers.

Український історик Мар'ян Мудрий говорив: «Спільну відповідальність сучасних патріотів я бачу, насамперед, як щоденну працю задля зміцнення економічних та інтелектуальних основ української державності». Саме вчителі покладають на себе тяжку ношу виховання не лише інтелектуально розвинутих, а й національно свідомих громадян. Проте задля того, щоб виховати патріота треба самому бути справжнім патріотом, тож Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди докладає неабияких зусиль для зрощення в серцях майбутніх вчителів любові до Вітчизни.

Але що таке патріотизм та як саме він формується?

Патріотизм (грец. πατριώτης – співвітчизник, πατρίς – вітчизна) – моральний і політичний принцип, соціальне почуття, змістом якого є любов до батьківщини і готовність заради неї жертвувати власними інтересами. До основних складових його формування відносять:

- любов і повага до батьків, своєї родини, відчуття гордості за свій рід;
- ціннісне ставлення до Батьківщини, рідного краю;
- толерантне ставлення до людей інших національностей, поважне ставлення до їхньої культури та традицій;
- усвідомлення себе частиною українського народу.

Об'єднуючи в собі всі ці аспекти дружна сковородинівська родина формує справжніх патріотів.

Важливими завданнями на шляху формування національно свідомих особистостей є: вживання української мови і творення мовної культури, виховання поваги до державної символіки та історії, сприяння розкриття потенціалу студентів в рамках України, генерування духовних і моральних цінностей.

Також розвиткові патріотизму серед молоді у нашому університеті сприяють проведення масових заходів направлених на забезпечення духовної єдності серед поколінь, вшанування пам'яті національним героям, утвердження поняття про важливість відстоювання незалежності та суверенності. На базі нашого університету проводиться низка тематичних заходів: «Посвята першокурсників у козаки та берегині», спартакіада ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, святкування з приводу Дня захисника України, Дня Соборності України та багато інших.

Важливий вклад не лише в підняття національного духу, а й розвиток вітчизняної науки роблять конференції, вебінари, семінари, що спрямовані на дослідження української культури, мови, історії та педагогіки.

Тож, багатofакторне зрощення в серцях майбутніх вчителів у ХНПУ імені Г. С. Сковороди патріотизму відбувається як під час навчання, так і в моменти урочистих свят, під час наукової діяльності.

Список використаних джерел:

1. Василець О., Єнін М. Патріотичне виховання української молоді: механізми раціоналізації. Youth in Central and Eastern Europe. Sociological Studies. 2017. №2 (8). С. 87–100.
2. Єнін М. Ідеологічні форми та ціннісні модифікації патріотизму української молоді (на основі аналізу модернованих групових дискусій) // Ідеологія та політика. 2018. №2. С. 61–93.
3. Якунін В., Гула Р. Патріотизм і націоналізм: досвід і уроки історії. К.: ТОВ «Друкарня «Бізнесполіграф». 2015. 176 с.
4. Kateb George. Patriotism and other mistakes. New Heaven: Yale University Press, 2006. 459 p.

Марія Култаєва

Maria Kultaieva

doctor of philosophical sciences, professor,
correspondent member of National Academy of
Pedagogical sciences of Ukraine, chair holder
of philosophy at H. S. Skovoroda Kharkiv
National Pedagogical University.

mariya_kultaeva@i.ua

<https://orcid.org/0000-0002-0603-0986>

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7213459>

PHILOSOPHY OF PEACE, ITS SEMANTICS AND METAPHORS

The article proposes considering the philosophy of peace in its different representations. This diversity of approaches is regarded on semantics and metaphors for peace. The transformations of Kantian ethics and peace conceptualizations are analyzed and is taking also comparison with the Skovoroda's approach to the foundations of the peaceful life. It is emphasizing that the culture of freedom and rule of law make the culture of peace possible.

Key words: *philosophy of peace, semantics, metaphors for peace, freedom, law, culture, Kantian transformations, Skovoroda's tradition, justice.*

В статті пропонується розгляд філософії миру у її різних репрезентаціях. Ця різноманітність підходів розглядається крізь призму семантик і метафорики миру. Здійснюється порівняння кантівської та сковородинівської традиції філософської концептуалізації миру. Підкреслюється, що культура миру має ґрунтуватись на культурі свободи та верховенстві права.

Ключові слова: *філософія миру, семантики, метафорики миру, свобода, право, культура, кантіанські трансформації, сковородинівська традиція, справедливість.*

The war in Ukraine and its tragic consequences give cause to call your attention to the philosophy of peace and its role both by peacemaking activities and education of peacemaker. In the ideal case everybody might be ready to maintain and to defense the peace as a fundamental condition for good life and happiness and universal value. But the reality is far away from it. The illusion that the war, terrorism or military invasion are the best instruments for solving any conflicts and achieving prosperity has a deep roots in the historical memories of national organized societies. The philosophy of peace regards its own task in giving theoretical and practical orientation for peacemakers and all people strengthening peace.

It must be mentioned that the expression “the philosophy of peace” is only the generic term for many philosophical approaches on peace. Therefore nearly all philosophies of peace try giving answer for the fundamental questions: “What is the peace?” and “How is the peace possible?” The answer on these questions in the Pre-modernity was answered rather negative than positive: as a short period between two wars, what generally was used for relax and mobilization of power to a new war.

The dream of the resourceful society and material prosperity is still associating with the war in the 21st century too. We Ukrainian are also involved in this dramatic process of military struggle for recognition of our independency paying for it with our lives both on the battle fields and residential areas. Turning to the philosophical tradition of peace considering it might be mentioned that already Plato shows the degradation on the both sides of the war participants because their humanity was downshifted to the animal existing. The semantics of peace in the ancient cultures show their origin in mythology. Accordingly to it the dove with olive branch had become meaning of the universal peace symbols connecting heaven and earth, Observing the eclipse reason in the battles ancient philosophers have made a very important conclusion about the role of rules, moral and above all law. This intuitions became the further development by Aristotle and St. Thomas Aquinas. His principles of the peaceful social life (personality, solidarity and subsidiarity) in their further transformations were taking as corner stones for EU. Thereby the dividing the people into forces of Good and forces of Evil opens the possibilities for reviving of war ideas. As a pedagogical example for this tendency can be named the Children's Crusade which have taking place in 12-th century and many other confessional wars.

The real revolution in the peace conceptualization was done in the New Time and Enlightenment philosophy. Thomas Hobbs had made a very important step for the later secular conceptualizations of peace. His consideration of peace is a part of the theory of the social contract, which had brought to Hobbes recognition. The peace and free will, so Hobbes, are possible only in the frame of the social contract necessary for balance between liberty and safety [see Jaede, 2018: pp. 43-44, 72-73]. Peace in its secular versions is no more a gift of God's but only human's decision. Since Hobbes the semantics of peace were replaced into social and political fields. The consequence of this replacing was a widening of the senses volume in the peace concept. There was an offensive character given including the possibility of the resistance against the oppressive laws (J.J. Rousseau). Those discrepancies had a hidden danger to be transformed into contradictions with the just war perspective. It was showed convictive in Kant's essay "Perpetual peace". From the standpoint of the whole mankind he had developed his own conception of the steady peace but not as a reality but only as two possibilities with corresponding semantics: an eternal peace – this term is in the original title of this work is : "Zum ewigen Frieden" – and the perpetual peace. The English translation has nothing to do with the semantics distinctions and is only the expression of different epistemic cultures: German transcendentalism and British empiricism have some discrepancies in terminology but in spite of it always stimulate each other with the accent on the idea of the tolerance. The Empiricism concentrates on empirical realities and the transcendentalism – on possibilities searching for ways carrying to perfection of the mankind. Kant's metaphor for eternal peace is the graveyard. The silence and tranquility of cemetery might show the peace in its negation of human being. But this is a dead peace which has nothing to do with the perfection of mankind.

The fulfillment of this project depends on morality embedded in reason. From this instance the categorical imperative should be addressed to all people as the universal law with the absolute validly. Kant calls to treat humanity always as an end goal and never as only means. Therefore one's will maxim ought always to be

articulated as universal Law [Kant,1998: p.51]. The semantics of reason and reasoning have played in further an decisive role in the contemporary peace theories basing on the post-conventional moral reasoning (L. Kohlberg) and Hegel's dialectical considering of the relationship between the war and peace. A New look on the old ideas of reification and struggle for recognition (A.Honneth) and discourse ethics (K.-O. Apel) have signed a communicative turn in the philosophy of peace enriching it with the semantics of co-responsibility, ideal communicating community and those ones of the post-conventional patriotism and cosmopolitism in Kant's spirit. The principle of non-violence is guiding today in social and political life. Only the intolerance against tolerance is unacceptable in Europe. The hymn of EU on the text of Friedrich Schiller's "Ode to Joy" gives a metaphorical explanation to innovative senses of peace communication in the Late Enlightenment. The key phrases of this hymn (translation of Trace Smith, 1972) are following: "all people became brothers", "all creation drink of Joy", "Be embraced, Millions!", "This kiss to all the world".

The idea of tolerance was raised during the Late Modernity to the European universality in its multicultural space constituted by migrants streams. The tolerance as the moral attitude was always typically for the everyday life in Ukraine and for its political relations. The tradition of philosophizing on peace in Ukraine was developed on ideas of Hryhorii Skovoroda (1722-1794)? The contemporary of Kant. In distinction of Kant his peace philosophy is based on irrational assumptions which show some similarity with Schiller's semantics of the peace as joy and nature. The peace is for him an attitude of heart and has an existential intentionality what comes to expression in semantics of freedom, labour and Christian ethics with its virtues. Therefore Skovoroda was a great provider of European philosophical culture in his motherland's space. The semantics of peace in spite of diametric opposite position to Kant show here the tendency of nearing to Kantian problems of moral duties for happy and peaceful life. The escapism of Skovoroda is compensated with his practical advises dealing with the education at home and aboard. His argumentation touching organization of social life on the principle of anthropological and social justice also becomes actuality in the social, cultural and political contexts of the post-industrialism with its technological possibilities using for hybrid wars.

One of more convictive metaphors in Skovoroda's tradition is the family living in peace and accordance with God and nature. The symbols for peace could be after Skovoroda not only doves with the olive branch, but also the larks and the cranes. The symbolic origami paper crane as remembering on Hiroshima tragedy shows also the resonance potential of Skovoroda's peace symbols. The branch of viburnum with the bunch of red fruits might be also regarded as a metaphor for peace. But the most convictive semantics of peace are hidden in the state banner of Ukraine with its blue and yellow colors and will for peace and victory. We, people staying in Kharkov on the borders of the war, are keeping our flag flaying as a peace symbol.

The culture of peace in its positive meaning must be based on the culture of freedom which makes possible to replace the rule of weapon by the rule of the law and ethics of co-responsibility.

References:

Jaede Maximillian (2018). Thomas Hobbes's Conception of Peace, Civil Society and International Order. Edinburgh, Palgrave.

Kant Immanuel (1998). Grundlegung zur Metaphysik der Sitte. In: *Werke in sechs Bänden. Band IV Darmstadt: Wiss. Buchgesellschaft.*

Володимир Марченко
Volodymyr Marchenko
доктор юридичних наук,
професор кафедри державно-правових дисциплін,
кримінального права і процесу
ХНПУ імені Г. С. Сковороди, м. Харків
marchenko2210@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-1921-3041>
<https://doi.org/10.5281/zenodo.7213463>

МИРОТВОРЧІ ОПЕРАЦІЇ ООН УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Висвітлено історію розвитку миротворчої діяльності ООН та участі в ній українських миротворців. Звернено увагу на виникнення понять та термінів щодо цієї діяльності. Наголошено на необхідності розробки послідовних державних заходів із забезпечення ефективності міжнародного військового співробітництва.

Ключові слова: безпека, миротворча діяльність, боротьба з тероризмом.

The speech is devoted to the history of the development of UN peacekeeping activity and to the participation of Ukrainian peacekeepers in it as well. The attention to the emergence of concepts and terms related to this activity is drawn. The necessity of development of consistent state measures to ensure the effectiveness of international military cooperation is emphasized.

Key words: security, peacekeeping activity, fight against terrorism.

Ураховуючи вагомий внесок України у справу підтримання міжнародної стабільності в різних регіонах планети та підтримуючи рішення Генеральної Асамблеї ООН Указом Президента України «Про Міжнародний день миротворців» від 30 квітня 2003 р. № 374/2003 [1] офіційно було встановлено, що свято Міжнародного дня миротворців в Україні буде щорічно відзначатися 29 травня.

Початком миротворчої діяльності ООН слід вважати 29 травня 1948 року, коли Рада Безпеки ООН прийняла Резолюцію 50 [2], на основі якої було створену групу воєнних спостерігачів під назвою «Організація Об'єднаних Націй для спостереження за виконанням умов перемир'я (UNTSO)», що була направлена для підтримки перемир'я в арабо-ізраїльському конфлікті. Слід відзначити, що саме ця резолюція стала міжнародно-правовим прецедентом для проведення у майбутньому миротворчих операцій ООН, як одного з важливих видів діяльності Організації Об'єднаних Націй. Загалом від початку миротворчих місій, які тривають з 1948 року, ООН станом на теперішній час провела 71 миротворчу операцію. На цей час багато операцій завершили виконання своїх мандатів, включаючи місію ООН в країнах Африканського континенту.

У 1956 році починає використовуватися термін «підтримання миру», що пов'язано з розглядом скарги Єгипту проти Сполученого Королівства і Франції першою надзвичайною спеціальною сесією Генеральної Асамблеї ООН, яка ухвалила Резолюцію 119 від 31 жовтня 1956 р. [3] про створення Надзвичайних Збройних Сил ООН, що діяли в зоні Суецького каналу більше 10 років. Відтоді увійшли до обігу такі терміни, як «варта ООН», «легіон ООН», «польові кадри ООН», «міжнародні сили ООН», «поліцейські сили ООН», «сили миру», «сили з підтримання миру» та ін.

18 лютого 1965 р. Генеральна Асамблея ухвалила Резолюцію 2006 (XIX), організувала Спеціальний комітет із операцій з підтримання миру. Було затверджено назву «операції ООН з підтримання миру» (ОПМ). Зараз до Комітету включено 100 держав – членів ООН, що надають персонал для операцій з підтримки миру.

Відзначимо, що з набуття незалежності Україна бере активну участь у миротворчій діяльності ООН та сприяє врегулюванню місцевих та регіональних збройних конфліктів у всьому світі.

Україна ввійшла до світової антитерористичної коаліції й продемонструвала рішучу готовність брати участь у спільній міжнародній боротьбі з тероризмом, в першу чергу в рамках ООН, до чого спонукали події у Сполучених Штатах Америки 11 вересня 2001 року. На 56-й сесії Генеральної асамблеї і засіданнях Ради Безпеки ООН представництво України висловило низку ініціатив щодо підвищення рівня міжнародного співробітництва в цьому напрямі, серед них – проголошення 11 вересня Днем боротьби з міжнародним тероризмом; проведення засідання Ради Безпеки ООН на рівні міністрів закордонних справ щодо подальших дій у боротьбі з тероризмом, що пройшло 12 листопада 2005 р.; створення міжнародної універсальної антитерористичної структури [4].

Усвідомлюючи далекосяжність розвитку співробітництва з ООН, у 2011 році керівництво МВС України ухвалило важливе рішення про відкриття у Постійному представництві України при ООН у м. Нью-Йорк посади представника МВС України, що значно активізувало співпрацю МВС із Секретаріатом ООН [5].

Сьогодні миротворчі місії ООН працюють у багатьох країнах світу. Персональний склад миротворчих сил ООН змінюється в залежності від завдань, виданих мандатів і загальної кількості місій. У розумінні більшості громадян різних держав світу миротворчі місії уявляються як знак останньої надії розв'язання військових конфліктів.

З початку проведення миротворчих операцій ООН їх правове регулювання здійснюється на двох рівнях: рівень забезпечення механізму імплементації кожної операції та рівень створення загальних засад проведення таких операцій.

Перший рівень легалізації миротворчої місії забезпечується прийняттям Радою Безпеки та Генеральною Асамблеєю конкретних резолюцій щодо окремих ОПМ. Резолюції Ради Безпеки представлені двома типами: рекомендації та рішення. Рішення, на відміну від рекомендацій мають

обов'язковий характер. При регулюванні проведення миротворчих операцій Рада Безпеки ООН приймає резолюції обох типів.

Другий рівень – застосування прецедентного права щодо створення звичаєвих норм міжнародного права і практики операцій із підтримання миру. Нормами прецедентного права, що мають виключно рекомендаційно-інформаційний характер, вважають зміст інших нормативних актів, які регламентують проведення операцій з підтримання миру. Наприклад, заяви Голови Ради Безпеки, листи Генерального секретаря ООН та Голови Ради Безпеки ООН.

На жаль, сьогодні ми не можемо проводити миротворчу діяльність в рамках мирних програм ООН оскільки потерпаємо від війни з Росією – країною агресором і вимушені всі сили кинути на відсіч агресора. Так, у 7 березня 2022 року Президент України відповідно до статті 7 Закону України «Про участь України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки» [6] відкликав національний контингент і національний персонал, які брали участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, до України з метою їхньої участі в захисті суверенітету та територіальної цілісності держави.

Задля створення вигідних зовнішніх умов щодо забезпечення розвитку і безпеки України, беручі до уваги значущість миротворчої діяльності у створенні глобального миру наша країна повинна залишатися активним учасником миротворчих місій ООН. Необхідно посилити увагу до активізації участі України у міжнародних миротворчих операціях, оскільки це є найбільш ефективною формою міжнародної миротворчої діяльності. Українські науковці у своїх дослідженнях систематично наголошують на тому, що підвищення результативності міжнародного військового співробітництва можливе лише за умови виваженого, чіткого та послідовного впровадження системи відповідних заходів. Тому, «необхідними є розробка методологічної та методичної основи досліджень системи міжнародного військового співробітництва та обґрунтованість комплексу державних заходів щодо реалізації ефективного регулювання діяльності українських миротворчих контингентів» [7, с. 94].

Список використаних джерел:

1. Про Міжнародний день миротворців : Указ Президента України від 30 квітня 2003 р. № 374/2003. URL: <https://bit.ly/3d7NoWH> (дата звернення: 21.06.2022).
2. Резолюції Ради Безпеки ООН 1948 року. URL: <https://bit.ly/3SpsEdc> (дата звернення: 21.06.2022).
3. Резолюція Ради Безпеки ООН 119. URL: <https://bit.ly/3QmYaqK> (дата звернення: 21.05.2022).
4. Пацьох О. С., Раєвич Т. І. Участь України в миротворчій діяльності Організації Об'єднаних Націй. URL: <https://bit.ly/3zWgeCm> (дата звернення: 23.06.2022).
5. Міжнародна миротворча діяльність МВС України. URL: <https://bit.ly/3SjogMS> (дата звернення: 21.06.2021).
6. Про відкликання національного контингенту і національного персоналу, які беруть участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки : Указ Президента України від 07.03.2022 № 114/2022. URL: <https://bit.ly/3zVMJR8> (дата звернення: 21.06.2022).
7. Кіреєв С. Л. Правове регулювання участі Збройних Сил України у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки. Юридична наука. 2014. № 1. С. 92–99.

Сергій Самойлов
Serhii Samoylov
Голова правління
Громадської організації «Об'єднання
миротворців ООН, учасників
міжнародних операцій та інвалідів війни»,
Директор Молодіжних програм
Міжнародної Асоціації миротворців ООН AISP-SPIA,
Координатор Міжнародних програм
«Школа миру» та «Юний миротворець»
1948grom@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-6814-5674>
<https://doi.org/10.5281/zenodo.7213467>

**ДІЯЛЬНІСНИЙ АСПЕКТ УЧАСТІ ХАРКІВ'ЯН,
ЧЛЕНІВ ГО «ОБ'ЄДНАННЯ МИРОТВОРЦІВ ООН,
УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНИХ ОПЕРАЦІЙ ТА ІНВАЛІДІВ ВІЙНИ»
В ЗАХОДАХ ЩОДО ДОПОМОГИ ЦИВІЛЬНОМУ НАСЕЛЕННЮ
В УМОВАХ ЗНАХОДЖЕННЯ ХАРКОВА
В ЗОНІ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ**

Розглянуто особливості діяльності членів Громадської організації «Об'єднання миротворців ООН, учасників міжнародних операцій та інвалідів війни» із початком повномасштабної збройної агресії проти України. Проаналізовано використання досвіду членів ветеранських організацій учасників миротворчих місій, в умовах знаходження Харкова в зоні ведення бойових дій, для допомоги цивільному населенню, у співпраці з органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, об'єднаннями, установами тощо. Доведено, що досвід, використаний ГО «Об'єднання миротворців ООН» має бути досліджений як такий, який є ефективним у налагодженні горизонтальних зв'язків, народної дипломатії та використаний як дієвий аспект в розбудові миру.

Ключові слова: Українські миротворці, повномасштабна збройна агресія, використання потенціалу, знань та вмінь, особистісний потенціал ГО «Об'єднання миротворців», евакуаційні заходи, надання гуманітарної допомоги, гуманітарні конвої, юні миротворці, представники SPIA.

The peculiarities of the activities of the members of the NGO 'Public Union of UN Peacekeepers, the participants of international missions and invalid soldiers of war' with the beginning of full-scale armed aggression against Ukraine are considered. The use of the experience of members of veteran organizations of participants in peacekeeping missions in the conditions of Kharkiv being in the war zone to help the civilian population, in cooperation with local self-government bodies, public organizations, associations, institutions, etc., was analyzed. It has been proven that the experience used by the NGO "Union of Peacekeepers of the United

Nations" should be studied as effective in establishing horizontal relations, public diplomacy and used as an effective aspect in building peace.

Організація Об'єднаних Націй є важливою інституцією для врегулювання міжнародних конфліктів. Причому, ця організація виконує різні функції, залежно від регіону та завдань, які перед нею стоять.

Із початком повномасштабної збройної агресії проти України постало питання щодо використання потенціалу, знань та вмінь, що стали надбаннями під час участі у миротворчих місіях. Указом Президента України від 7 березня 2022 року було підписано «Про Відкликання національного контингенту і національний персонал, які беруть участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, до України з метою їхньої участі в захисті суверенітету та територіальної цілісності держави».

Українські миротворці на даний момент перебувають у складі підрозділів Збройних Сил України, Національної гвардії, Національної поліції тощо. Але не менш важливим та особливим є питання використання досвіду членів ветеранських організацій учасників миротворчих місій. З початком повномасштабної збройної агресії, миротворці Харкова не залишились осторонь спільної біди. Використовуючи власний досвід участі у миротворчих місіях, був розроблений та реалізований план дій: по - перше, використовуючи особистісний потенціал ГО «Об'єднання миротворців», було організовано низку евакуаційних заходів для харків'ян, членів сімей, а також тих, хто звернувся до нас по допомогу, до країн Європи, за чіткої координації із приймаючою стороною, якою стали Національні представництва SPIA, та інші миротворчі кола Європи.

Вже під час евакуаційних заходів ми почали надавати допомогу тим, хто опинився у найтяжчих умовах. Була організована доставка гуманітарної допомоги у вигляді продуктів харчування, медикаментів, засобів гігієни та предметів першої необхідності, одягу, переселення із найбільш небезпечних районів міста, таких як Північна Салтівка, Олексіївка, Горизонт, до більш спокійних районів Харкова та області. Наряду з цим, допомога здійснювалася також комунальним підприємствам, в т.ч. лікувальним закладам, у вигляді медикаментів, засобів гігієни, миючих засобів, доставки готових обідів. Завдяки спільній координації дій з боку Головного офісу та національних представництв SPIA, Харківської Міської ради та ГО «Об'єднання миротворців» стало можливим формування гуманітарних конвоїв до України в цілому та зокрема до Харкова. Також до відома європейської спільноти, представників SPIA, постійно доводилась об'єктивна інформація щодо ситуації в Україні, Харкові.

Під час знаходження в зоні бойових дій, за підтримки Президента Міжнародної асоціації миротворців ООН Лорана Аттар-Байру нами здійснено ряд заходів, завдяки яким стало можливим відвідання Юними миротворцями Харкова Палацу Націй ООН у Женеві (Швейцарія), Центру ООН у Відні (Австрія), Головного офісу Міжнародної асоціації миротворців ООН «Солдати миру» Ліон (Франція), Центри ветеранів у Брно та Празі (Чехія), штаб-квартири Асоціації австрійських миротворців у Відні (Австрія) та взяли участь у заходах, присвячених відзначенню 20-ї річниці Міжнародного Дня миротворців

ООН. Завдання учасників делегації - передати меседж юних миротворців Харкова с закликом до світової спільноти про поновлення миру в Україні і в світі.

Вищевказані заходи було здійснено у співпраці перш за все з органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, об'єднаннями, установами тощо, що сприяло найбільш ефективному досягненню результатів.

Підсумовуючи, вважаємо, досвід, використаний ГО «Об'єднання миротворців ООН» має бути досліджений як такий який є ефективним у налагодженні горизонтальних зв'язків, народної дипломатії та використаний як дієвий аспект в розбудові миру.

Сергій Самойлов

Serhii Samoylov

*Голова правління Громадської організації
«Об'єднання миротворців ООН, учасників міжнародних
операцій та інвалідів війни»,*

*Директор Молодіжних програм
Міжнародної Асоціації миротворців ООН AISP-SPIA,*

*Координатор Міжнародних програм
«Школа миру» та «Юний миротворець»*

1948grom@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-6814-5674>

Дар'я Ясинецька

Daria Yasinetska

*член міського Клубу Юних миротворців ХМОУС,
учениця 11 класу ХСШ №119 ,*

Ірина Боса

*куратор-помічник Координатора міжнародних програм
«Школа миру» та «Юний миротворець»,*

заступник директора з навчально-виховної роботи ХСШ 119

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7213473>

ОПЕРАЦІЇ ООН З ПІДТРИМАННЯ МИРУ. ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС ЩОДО УЧАСТІ УКРАЇНСЬКИХ МИРОТВОРЦІВ У МІСІЯХ ООН

Розглянуто особливості миротворчої діяльності ООН та України, згідно з Указом Президента України від 15.06.2009 р. № 435/2009 «Про Стратегію міжнародної миротворчої діяльності України» і проаналізовано міжнародно-правову практику участі України у миротворчих операціях ООН. З урахуванням правових традицій проведено оцінку значення для України участі її Збройних Сил у миротворчих операціях під егідою ООН, проаналізовано зміну статусу миротворців ООН України з початком повномасштабної збройної агресії, згідно з Указом Президента України від 7 березня 2022 року «Про Відкликання національного контингенту і національний персонал, які беруть участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, до України з метою їхньої участі в захисті суверенітету та територіальної цілісності держави». та доведено необхідність використання їх досвіду.

Ключові слова: Миротворчі місії ООН, участь України у місіях ООН для встановлення миру в «гарячих точках» світу, міжнародні миротворчі операції, уніформа ООН, досвід миротворців, повномасштабна збройна агресія, захист суверенітету, відновлення миру.

The features of the peacekeeping activities of the UN and Ukraine, in accordance with the Decree of the President of Ukraine dated 15.06.2009 No. 435/2009 "On the Strategy of International Peacekeeping Activities of Ukraine" were considered, and the international legal practice of Ukraine's participation in UN

peacekeeping operations was analyzed. Taking into account legal traditions, an assessment of the importance for Ukraine of the participation of its Armed Forces in peacekeeping operations under the auspices of the UN was carried out, the change in the status of UN peacekeepers of Ukraine with the start of full-scale armed aggression was analyzed, in accordance with the Decree of the President of Ukraine of March 7, 2022 "On the Withdrawal of the National Contingent and National Personnel, participating in international peace and security operations, to Ukraine for the purpose of their participation in the protection of the sovereignty and territorial integrity of the state". and the need to use their experience has been proven.

«Блаженні миротворці, бо вони синами Божими стануть»

(Євангеліє від Матвія 5:9).

Добре, коли конфлікт, що назріває, можна вирішити, використовуючи здоровий глузд і дипломатичний підхід. Та часом цього недостатньо. Важко пояснити природу конфлікту, який раптом виходить з-за меж людського розуміння і переростає у криваву бійню. Історія світу буквально просякнута такими прикладами, проте цивілізовані спільноти відмовились від подібного погляду – мир надто цінний, щоб його втрачати, але занадто крихкий, щоб його утримувати. На це потрібні колосальні зусилля багатьох. За час своєї роботи миротворцям вдалося провести масу успішних операцій. І навіть одне врятоване життя виправдовує всі їхні зусилля, а адже цих життів насправді було сотні і сотні тисяч

Після закінчення Другої світової війни, виникла потреба в силі, що на правах нейтрального спостереження, цивілізованого посередництва зможе вирішувати завдання з приборкання збройної агресії та її наслідків. Так з'явився інститут миротворчості ООН. Україна, як одна з країн-засновниць ООН, включилася в процес участі в миротворчих операціях під егідою Організації Об'єднаних Націй. Миротворчі операції відбуваються й під орудою інших міжнародних організацій і структур. Зокрема, НАТО, ОБСЄ, ЄС. У відповідних місіях з підтримання миру є і українські військові, і працівники інших силових структур держави. ООН - організація, яка приймає рішення для розв'язання глобальних проблем та викликів, для встановлення миру в «гарячих точках» світу, де існує реальна загроза цивільному населенню.

24 жовтня 1945 року Статут ООН після передачі на зберігання останньої ратифікаційної грамоти, необхідної для набуття ним чинності, став чинним міжнародно-правовим актом. Відтоді щорічно міжнародне співтовариство відзначає 24 жовтня як День Об'єднаних Націй. 51 держава, що підписала Статут ООН, у тому числі Україна, вважаються первісними членами Організації Об'єднаних Націй.

Україна бере участь у міжнародних миротворчих операціях, які в більшості відбуваються під егідою Організації Об'єднаних Націй. А свою миротворчу діяльність ООН взагалі розпочала ще в 1948 році, коли Рада Безпеки санкціонувала розгортання контингенту військових спостерігачів ООН на Близькому Сході. Роль цієї місії полягала в спостереженні за виконанням Угоди про перемир'я між Ізраїлем і сусідніми арабськими країнами. Згодом ця

операція дістала назву Орган Організації Об'єднаних Націй зі спостереження за виконанням умов перемир'я (ОНВУП англ. UNTSO).

Відтоді ООН розгорнула понад 70 операцій з підтримання миру, причому більшість з них були розгорнуті після 1988 року. За цей час в миротворчих операціях ООН взяли участь сотні тисяч військовослужбовців, а також десятки тисяч поліцейських ООН та інших цивільних співробітників з понад 130 країн світу. Більше ніж 3300 миротворців ООН із майже 120 країн загинули при виконанні службових обов'язків під прапором ООН.

Миротворці світу прибувають з різних країн у своїх уніформах, чи то у військовій чи поліцейській. У структурі ООН миротворців ділять на військових, правоохоронців та цивільних. Других об'єднують спільним поняттям - поліція ООН. Але усіх миротворців об'єднує одне – це блакитний берет, який є обов'язковим для носіння головним убором. Загалом, місцеве населення добре знає прапори та уніформу більшості країн, які присутні в місії. Кожен миротворець є представником саме своєї держави, тому дуже важливо гідно її представити, бути професіоналом та з повагою і розумінням ставитися до місцевого населення, колег по службі та головних цінностей ООН. Блакитні берети і шоломи – символ миротворців ООН. Одним із символів миротворців ООН є берет блакитного кольору, адже саме він став кольором Організації Об'єднаних Націй, а її представники намагались ідентифікувати себе «оонівцями» саме таким чином.

Як елемент форми одягу, берет вперше з'явився у миротворців ООН у листопаді 1956 року під час розгортання Перших Надзвичайних збройних сил ООН (НЗС ООН-1, англ. United Nations Emergency Force, UNEF) в зоні Суецького каналу в Єгипті. Завдання миротворців у цій операції полягали в тому, щоб створити умови для розв'язання конфлікту, який виник на Близькому Сході.

Починаючи з червня 1948 року, коли розпочалася перша миротворча операція ООН на Близькому Сході (ОНВУП), офіцерів-миротворців ООН, які діяли як посередники і спостерігачі, можна було впізнати лише по нарукавних пов'язках із написом United Nations і по нарукавних нашивках з емблемою ООН. Проте в умовах пустельної місцевості такі ідентифікатори були малопомітні. І тоді Генеральний секретар ООН Даг Хаммаршельд (Швеція), якого називають «батьком миротворчості», зумів знайти простий вихід із ситуації. Було ухвалене рішення видавати миротворцям ООН берети і шоломи блакитного кольору, які були б добре помітні здалеку, особливо в умовах пустелі. При цьому на шоломі білою фарбою наносилися дві англійські букви UN (англ. скорочення «ООН»), а на блакитні берети (а згодом і кепі) блакитного кольору прикріплювалася емблема Організації Об'єднаних Націй, зроблена з кольорового металу або вишита на матерії.

Крім того, військові спостерігачі та офіцери миротворчих контингентів ООН стали також використовувати і блакитні шарфи, які пов'язували на шию і носили під сорочку.

Починаючи з липня 1992 р., Україна виступає активним контрибутором військового та поліцейського персоналу до операцій ООН з підтримання миру (ОПМ ООН). Блакитні шоломи представляють Україну у 6-ти ОПМ ООН: Місії

ООН із стабілізації в ДР Конго, Місії ООН у Південному Судані, Силах ООН з підтримання миру на Кіпрі, Місії ООН у справах тимчасової адміністрації в Косово, Тимчасових силах ООН із забезпечення безпеки в Аб'єй та Багатопрофільній інтегрованій місії ООН зі стабілізації у Малі. Український національний контингент у складі Місії ООН із стабілізації в ДР Конго є найбільшим за чисельністю та включає 18 окремих вертолітний загін ЗС України. Наша держава була серед ініціаторів розробки Конвенції з безпеки персоналу ООН та пов'язаного з нею персоналу (1994 р.), а в липні 1995 р. однією із перших її ратифікувала. У 2002 р. ГА ООН одностайно схвалила внесену делегацією України резолюцію 57/129, якою 29 травня було проголошено Міжнародним днем учасників операцій з підтримання миру.

Україна підтримує ініціативу Генсекретаря ООН «Дії заради ОПМ ООН» (А4Р) з реформування цієї галузі. 25 вересня 2018 р. Україна приєдналася до підготовленої Генеральним секретарем ООН Декларації спільних зобов'язань стосовно ОПМ ООН. Участь у міжнародних місіях має ключове значення для України й розглядається як засіб зміцнення національної безпеки через створення стабільного зовнішньополітичного середовища та водночас є вагомим внеском України у зміцнення системи глобальної безпеки у світі. Беручи участь в операціях з підтримання миру, українці передусім забезпечували захист і реалізацію національних інтересів. Завдяки їхнім зусиллям посилювалася роль і авторитет держави на світовій політичній арені та формувалася думка міжнародної спільноти про Україну як про сильну і незалежну державу.

Із початком повномасштабної збройної агресії постало питання щодо використання потенціалу, знань та вмінь, що стали надбаннями під час участі у миротворчих місіях. Указом Президента України від 7 березня 2022 року було підписано «Про Відкликання національного контингенту і національний персонал, які беруть участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, до України з метою їхньої участі в захисті суверенітету та територіальної цілісності держави».

Українські миротворці на даний момент перебувають у складі підрозділів ЗСУ, Національної гвардії, Національної поліції тощо, продовжуючи виконувати свій обов'язок щодо захисту суверенітету та територіальної цілісності України.

Висока професійна підготовка українських військових та представників інших силових структур, повна консолідація суспільства, патріотизм дають право передбачати, що незабаром ми будемо простежувати збільшення національного контингенту у складі місій ООН, як військового аспекту так і поліцейського.

Також волонтерство, що популяризується ООН, зараз відіграє надважливу роль у протистоянні агресії та процесах, спрямованих на відновлення миру в Україні.

Тетяна Собченко

Tetyana Sobchenko

доктор педагогічних наук,
доцент кафедри освітології
та інноваційної педагогіки

Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди,

sobchenkotetyana79@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-9213-5556>

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7213483>

ПРОБЛЕМИ ВІЙНИ ТА МИРУ У ВИХОВНІЙ РОБОТІ ЗІ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У тезах розкрито аспекти здійснення виховної роботи, спрямовані на вирішення актуальних проблем війни та миру зі здобувачами Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди у період воєнного стану в Україні. Представлено тематику та форми проведення загальноуніверситетських та факультетських заходів у контексті посилення національно-патріотичного виховання. Окреслено перспективні шляхи організації виховної роботи з урахуванням вирішення зазначеної проблеми.

Ключові слова: виховна робота, національно-патріотичне виховання, воєнний стан.

The theses reveal the aspects of educational work aimed at solving the actual problems of war and peace with the students of Kharkiv National Pedagogical University named after H.S. Fryying pans during the period of martial law in Ukraine. The topics and forms of university-wide and faculty events in the context of strengthening national-patriotic education are presented. Prospective ways of organizing educational work taking into account the solution of the specified problem are outlined.

Key words: educational work, national-patriotic education, martial law.

Як визначено в Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України, у період російсько-української війни є затребуваною необхідність переосмислення зробленого та здійснення низки системних заходів, які мають бути спрямовані на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді, що сприятиме формуванню нового українця на основі дії національних та європейських цінностей [1].

У Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди виховна робота здійснюється згідно з Концепцією виховної роботи на 2021-2025 рр.. ХНПУ імені Г.С. Сковороди, яка ґрунтується на таких принципах як от:

- ✓ єдності навчання і виховання;
- ✓ демократизації та гуманізації виховання;
- ✓ єдності національних і загальнолюдських цінностей;

- ✓ активності, самодіяльності і творчої ініціативи студентської молоді;
- ✓ безперервності і наступності виховання;
- ✓ диференціації та індивідуалізації виховного процесу;
- ✓ системності виховання [2].

Так, у період воєнного стану в Україні важливим аспектом діяльності проректорки з навчально-виховної роботи кандидата педагогічних наук, доцента Борисенко Н.О., координаторів з виховної роботи факультетів, кураторів академічних груп, а також усього професорсько-викладацького колективу було надання як психологічної, моральної підтримки, так й здійснення низки системних заходів, спрямованих на обговорення проблем війни та миру зі здобувачами університету.

Зокрема, можна виділити такі загальноуніверситетські та факультетські виховні заходи, події, челенджі тощо, що проводилися у період з лютого 2022 р. по червень 2022 р.:

- ✓ конкурс «Лист захиснику Батьківщини»;
- ✓ флешмоб #ХНПУвВишиванці;
- ✓ онлайн-фестиваль аматорського мистецтва «Коли закінчиться війна...»;
- ✓ круглий стіл «Нариси: Війна-Навчання-Мрії» [3];
- ✓ за підтримки благодійної організації «smart foundation» започатковано проєкт «Історія незламних»;
- ✓ онлайн-флешмоб #KhNPUmoments тощо.

Усі проведені заходи висвітлені на офіційних сторінках соціальних мереж ХНПУ імені Г.С. Сковороди у Facebook [4] та в університетському виданні газети «Учитель» [5].

Так, перспективними шляхами організації виховної роботи у контексті зазначеної проблеми в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С.Сковороди на 2022-2023 навчальний рік вважаємо такі, як от:

- пробудження громадської ініціативи кожного молодого українця, сквородинівця;
- посилення реалізації стрижневих складових національно-патріотичного виховання;
- формування ціннісних орієнтирів та громадянської самосвідомості на конкретних прикладах героїчної боротьби українців;
- пошук нових підходів та шляхів імплементації європейських та національних цінностей у виховній роботі молоді тощо.

Список використаних джерел:

1. Наказ МОН України (2022). Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. URL: <https://imzo.gov.ua/2022/06/08/nakaz-mon-vid-06-06-2022-527-pro-deiaki-pytannia-natsional-no-patriotychnoho-vykhovannia-v-zakladakh-osvity-ukrainy-ta-vyznannia-takym-shcho-vtratyv-chynnist-nakazu-ministerstva-osvity-i-nauky-ukrainy/> (дата звернення 14.07.2022 р.)
2. Концепція виховної роботи на 2021-2025 pp.. (2021) ХНПУ імені Г.С.Сковороди. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pol/Koncepcia_vyhovnoi_r_obotu.pdf (дата звернення 14.07.2022 р.)
3. Нариси: Війна-Навчання-Мрії [Електронне видання]: матеріали круглого столу, Харків, 01 червня 2022 року / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди; [редкол.: І.І. Костікова (голов. ред.) та ін.]. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. 40 с.
4. Сторінка ХНПУ імені Г.С. Сковороди в соціальній мережі Facebook. URL: <https://www.facebook.com/KhNPU>
5. Видання ХНПУ імені Г.С.Сковороди газета «Учитель». URL: <http://hnpu.edu.ua/uk/newspaper>

Анна Чернишук

Chernushyk Anna

учениця 11-А класу, Харківської гімназії № 39,

член міського Клубу юних миротворців ХМОУС

1948grom@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7213489>

ДОСВІД РОБОТИ ЮНИХ МИРОТВОРЦІВ МІСТА ХАРКОВА У РОЗБУДОВІ СУСПІЛЬСТВА У ДУСІ МИРОЛЮБСТВА ТА БРАТЕРСТВА

Проаналізовано аспекти діяльності Міського Клубу юних миротворців, при Харківській організації учнівського самоврядування. Доведено, що робота міського Клубу своєю діяльністю підкреслює статус Харкова, як Міста-миротворця, сприяє позитивному розвитку молоді у дусі взаємоповаги, порозуміння та миролюбства, що є вкрай актуальним сьогодні. Запропоновано перспективні напрямки роботи міського Клубу юних миротворців ХМОУС.

Ключові слова: ХМОУС, юні миротворці, Міський Клуб юних миротворців Харкова, проєктів «Школа миру» та «Юний миротворець», партнерство з організацією «Громадське об'єднання миротворців, учасників міжнародних операцій та інвалідів війни».

Aspects of the activities of the City Club of Young Peacemakers under the Kharkiv Student Self-Government Organization have been analyzed. It has been proven that the work of the City Club emphasizes the status of Kharkiv as a peacemaker city, contributes to the positive development of young people in the spirit of mutual respect, understanding and peace, which is extremely relevant today. Proposed promising areas of work of the city Club of young peacekeepers of the KhMSU.

Міський Клуб юних миротворців, при Харківській організації учнівського самоврядування, існує вже понад 10 років. Цьогоріч він об'єднує у дієвий механізм 156 шкіл та близько 6700 молодих харків'ян, що носять почесне звання «юний миротворець». Ми є активними учасниками Всеукраїнських проєктів «Школа миру» та «Юний миротворець», маємо унікальний Музей миротворчого руху - єдиний в Україні, який функціонує на базі Харківської загальноосвітньої школи № 28. Музей складається із 9 змінних експозицій, що присвячені історії розвитку миротворчого Руху Харкова, у 2021 році музей був поповнений новою експозицією «На крилах Миру», що була ініційована та проведена Радою музею. Хочу зазначити, що представники Ради музею, стали бронзовими переможцями Всеукраїнського конкурсу екскурсів Музеїв закладів освіти «Край, в якому я живу».

Міський Клуб юних миротворців став ініціатором проведення першої дипломатичної онлайн-місії "На крилах Миру" школярів міста Харкова,

фінальним етапом якої, стало підписання, 22 вересня.2021 року, та розповсюдження резолюції про співпрацю між закладами освіти нашого міста та учнями європейських шкіл, у питанні розвитку миротворчого Руху серед молоді.

Члени міського Клубу є ініціаторами проєктів та акцій, що були втілені у загальноміському масштабі «На крилах Миру», «Подорож заради Миру», «Грані миротворчості», «Із миром у серці», «Миродар крокує Планетою», «Марка миру».

Ми стали учасниками 3 Міжнародних онлайн-конференцій миротворців ООН, завдяки партнерству з організацією «Громадське об'єднання миротворців, учасників міжнародних операцій та інвалідів війни», провели відео-мости Миру зі студентами із Франції та Демократичної Республіки Конго за підтримки фонду ЮНІСЕФ та Міжнародної асоціації миротворців ООН «Солдати миру» – AISP/SPIA, відвідали урочисті заходи у Харківському дипломатичному клубі.

До Міжнародного Дня Миру-2021 був проведений флешмоб «Посмішка Миру» та відбулось відкрите засідання міського Клубу юних миротворців.

Наші лідери є активними учасниками Великої ради старшокласників та Координаційних засідань ХМОУС.

У грудні 2021 року, до Дня місцевого самоврядування, юні миротворці стали учасниками зустрічі Харківського міського голови І. О. Терехова із лідерами учнівського самоврядування нашого міста. Відбулась презентація учнівських проєктів та активне спілкування учнівської молоді з Ігорем Олександровичем, стосовно нових векторів розвитку молодіжного руху у місті та обговорення «Стратегії розвитку міста Харкова-2030».

Протягом останніх 5 років, на базі міського Клубу, активно працює редакція міського дайджесту «Голос миру», щорічно випускається 10 спецвипусків, редакція є автором буклетів та презентацій про Рух юних миротворців та коміксу для дітей «Знайомство із Мирчиком». Персонаж, який був створений із відцифрованих дитячих малюнків, і сьогодні є нашим символом – Миродаром, тим, хто дарує Мир.

Традиційно відбувся міський зліт юних миротворців і волонтерів, на якому заклади освіти нашого міста отримали почесне звання «Школа Миру - 2021».

Ми стали учасниками міського онлайн-марафону «Діти Харкова - ЗА МИР!», записали відео-звернення до світової спільноти із закликом про мир в Україні, більше ніж на 15 мовах світу із 21 європейського міста, де на сьогодні перебувають юні миротворці.

Яскравою подією стала участь, у онлайн-конференції, приуроченій 20 - й річниці відзначення Міжнародного дня миротворців ООН, яка відбулася 30 травня 2022 року, у Женеві, представників міського Клубу юних миротворців Харкова та «Подорожі заради Миру», делегації юних харків'ян, які на даний час перебували за кордоном, разом з кураторами - педагогами, волонтерами громадського руху в урочистих заходах, з нагоди 20-ї річниці відзначення Міжнародного дня миротворців ООН, у Палаці

Націй, у Європейській штаб-квартирі ООН (Женева, Швейцарія), з 26 травня по 02 червня 2022 року. Завдання, що постало перед учасниками делегації, передати меседж юних миротворців Харкова, представникам миротворчих кіл ООН, щодо необхідності встановлення та підтримки миру в усьому світі, у контексті поточної ситуації. Учасники міського Клубу юних миротворців та куратори - педагоги взяли участь у круглому столі: «Військово - патріотичне виховання учнівської та студентської молоді в умовах боротьби за Україну», що відбувся 07 червня 2022 року.

Вважаємо, що робота міського Клубу своєю діяльністю підкреслює статус Харкова, як Міста-миротворця, сприяє позитивному розвитку молоді у дусі взаємоповаги, порозуміння та миролюбства, що є вкрай актуальним сьогодні.

Перспективними напрямками роботи міського Клубу юних миротворців ХМОУС вбачаємо:

- проектну діяльність;
 - створення веб-порталу миротворчих ініціатив для залучення учасників зі всього світу;
 - розширення географії Руху юних миротворців;
 - розвиток міжнародного співробітництва;
 - використання веб - простоту для оприлюднення результатів діяльності через збільшення активності у соціальних мережах;
 - пошук нових партнерів та удосконалення дипломатичних зв'язків.
- Долучайтесь! Давайте робити добрі справи – разом! Іди, мій Друже, дорогою добра!

Інна Чернікова

Inna Chernikova

к.і.н., доц. кафедри історії

України, координатор з

виховної роботи

факультету історії і права

ХНПУ імені Г.С. Сковороди

inna.chernikova@hnpu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-7841-3516>

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7213491>

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: З ДОСВІДУ ДІЯЛЬНОСТІ ГО «ОКРЕМИЙ НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ЦЕНТР УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ»

Розкривається досвід діяльності громадської організації «Окремий науково-освітній центр Українського козацтва імені Г.С. Сковороди». Аналізуються основні напрями діяльності з формування громадянської відповідальності учнівської та студентської молоді: національно-патріотичний, науково-пошуковий, культурно-освітній, волонтерський та поширення здорового способу життя.

Ключові слова: козацький рух, національно-патріотичне виховання, громадянська відповідальність.

Experience of activity of public organization opens up the «Separate scientificall yeducational center of the Ukrainian cossacks of the name of H.S.Skovoroda». Basic directions of activity of organization are analysed from forming of civil responsibility of student's and student young people: scientifically- searching, cultural and educational, volunteer and distribution of healthy way of life.

Key words: cossack motion, education, civil responsibility.

Формування у підростаючого покоління громадянської відповідальності є запорукою навчання молоді тому, як жити за умов сучасної держави, дотримуватися її законів, бути громадянином демократичного суспільства.

У Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди приділяється велика увага вихованню відповідального громадянина. З 2002 року діє ГО «Окремий науково-освітній центр Українського козацтва імені Г.С. Сковороди». Ідейним засновником та першим Отаманом організації був ректор, Польовий гетьман Слобідського козацького округу Іван Федорович Прокопенко (2002 – 2021 рр.). Завдяки ініціативі очільника, колектива викладачів, здобувачі мають можливість приєднатися до лав українського козацтва, долучитися до заходів організації.

Сьогодні під керівництвом Отамана, генерал-хорунжого УК, ректора університету Юрія Дмитровича Бойчука діють 10 козацьких кошів, на кожному

факультеті відповідно. Кожен з них розробив свою назву, девіз, емблему та головні вектори своєї діяльності. Дійсно, головна місія кошів, на нашу думку, полягає саме у просвітницькій роботі серед учнів та студентства м. Харкова та області, формуванні громадянської відповідальності.

Виходячи зі специфіки діяльності кожного факультету та коша, встановлено основні напрями їх просвітницької діяльності: національно-патріотичний, науково-пошуковий, культурно-освітній, волонтерський та поширення здорового способу життя.

Для учнів шкіл Харкова та Харківської області щорічно вже 20 років поспіль організуються такі заходи: посвята в козаки та берегині УК, учнівсько-студентська наукова конференція «Козацькі читання», спортивні змагання на «Кубок Отамана», конкурс «Найкраща писанка», волонтерські уроки «Козацька слава». Учні з задоволенням беруть участь у цих заходах та як результат бажають здобувати освіту у педагогічному університеті. Підписано договори про співпрацю зі школами та козацькими осередками Харкова.

Заходи формують свідомого громадянина, патріота, професіонала, тобто людину, якій притаманні особистісні якості й риси характеру, світогляд і спосіб мислення, почуття, вчинки та поведінка, спрямовані на саморозвиток та розвиток демократичного громадянського суспільства в Україні.

У 2007 році відбулася перша церемонія випуску козаків-офіцерів, які не на слові, а на справі підтвердили, що «Не загине козацька слава!». Дійсно, випускник нашого університету є вчителем-козаком ХХІ століття, який готовий очолити козацькі осередки у школах, виховувати патріотів України та співпрацювати з університетом.

Одним зі статутних завдань діяльності ГО «Окремий науково-освітній центр Українського козацтва імені Г.С. Сковороди» є науково-пошукова і науково-дослідна діяльність.

Вона організована за певними напрямками, які відповідають головній меті вказаному вище виду роботи – виховання громадянина, патріота, фахівця. Ця мета, у свою чергу, витікає із розуміння того, що участь у заходах Центру є частиною фахової підготовки студентів нашого університету.

Основні напрями науково-пошукової та науково-дослідної діяльності ГО «Окремий науково-освітній центр Українського козацтва імені Г.С. Сковороди»: робота по вивченню історії козацтва і розвитку козацького руху, біографістики гетьманів. Реалізація цього напрямку відбувається під час вивчення навчального матеріалу з історії України та при проведенні безпосередньо наукових досліджень, тобто:

- При підготовці до семінарських занять, публічних виступів з історії козацтва у школах, інших закладах освіти, проведенні диференційованих уроків «Козацька слава» і т. при підготовці до участі і виступів під час проведення наукових конференцій, круглих столів, дискусійних клубів і т.д.

- При підготовці до проведення екскурсій з історії козацтва з використанням археологічних артефактів, які були знайдені під час археологічної практики студентами-козаками історичного факультету та

презентовані у науково-дослідній археологічній лабораторії нашого університету.

- При підготовці наукових публікацій з історії козацтва, його ролі на сучасному етапі розвитку України.

Серед результатів наукових розробок можна назвати розвідки викладачів та студентів-козаків під час роботи Всеукраїнської науково-практичної конференції «Козацький рух на теренах України та патріотичне виховання молоді на його засадах», присвяченої 420-річчю від дня народження Б. Хмельницького, науково-практичної конференції з міжнародною участю «Соціально-політична активність молоді в умовах формування громадянського суспільства», присвяченої Дню Соборності України, Всеукраїнської наукової конференції «Гетьман Мазепа: історична постать у контексті процесів українського державотворення».

Отже, формування громадянської відповідальності учнівської та студентської молоді у контексті козацького руху значно активізує розвиток національної самоповаги, патріотизму, ідеї збереження та розвитку традицій національного відродження серед учнів та студентів Харківщини. Це підтверджує 20 річний досвід діяльності Інституту Українського козацтва та ГО «Окремий науково-освітній центр Українського козацтва імені Г.С. Сковороди».

Лариса Шевченко

Larysa Shevchenko

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри державно-правових дисциплін,

кримінального права і процесу

ХНПУ імені Г. С. Сковороди

spunky210388@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-0453-5892>

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7213493>

УКРАЇНА В ДІЯЛЬНОСТІ МИРОТВОРЧИХ МІСІЙ ООН ТА НАТО: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Висвітлено історико-правовий аспект участі України в діяльності миротворчих місій ООН та НАТО. Розкрито сутність міжнародних операцій з підтримання миру і безпеки та цілі їх проведення. Проаналізовано участь українських миротворців у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки після відновлення незалежності нашої держави.

Ключові слова: мир, безпека, миротворці, миротворчі місії.

The historical and legal aspect of Ukraine's participation in the UN and NATO peacekeeping missions are highlighted in the speech. The essence of international operations to maintain peace and security and the purpose of their implementation are revealed. The participation of Ukrainian peacekeepers in international operations to maintain peace and security after the restoration of independence of our state is analyzed.

Key words: peace, security, peacekeepers, peacekeeping missions.

На сучасному етапі розвитку суспільства безпека кожної окремої країни залежить не лише від того як надійно вона може захистити свої кордони, а й від того, наскільки міжнародна спільнота здатна підтримувати у світі мир і безпеку та вирішувати міжнародні конфлікти, від загального військово-політичного клімату. Зовнішньо-політична орієнтація України за часів проголошення незалежності одним із пріоритетних напрямів визначає участь у миротворчій діяльності, що ґрунтується на співпраці з Радою Безпеки Організації Об'єднаних Націй.

Час глобалізації розвитку людства на тлі розширення можливостей зростання містить певні загрози міжнародних конфліктів та загроз. Миротворча діяльність ООН виступає шляхом вирішення подібних проблем.

31 рік тому Україна відродила свою незалежність. Саме той час збігається з періодом закінчення «холодної війни» та початком становлення нового міжнародного порядку, що стало підґрунтям визначення зовнішньої політики незалежної України. «Україні з перших днів незалежності доводилося паралельно вирішувати принаймні два стратегічно важливих завдання. З одного боку, розбудовувати справді суверенну національну державу, а з іншого, –

одночасно включатись до різних інтеграційних об'єднань, що суттєво впливають на сучасні міжнародні відносини» [1, с. 21].

Показником прояву намірів нашої держави щодо збереження миру в світі стала її участь у миротворчих місіях з відповідністю головному критерію: нейтральність до кожної з країн – учасниць конфлікту та вирішення завдань його врегулювання.

З липня 1992 року Верховна Рада України затвердила постанову № 2538-XII «Про участь батальйонів Збройних сил України в Миротворчих Силах Організації Об'єднаних Націй у зонах конфліктів на території колишньої Югославії». Україна була визначена однією з 20 найактивніших держав-миротворців [2, с. 26].

Законом України від 23.04.1999 № 613-XIV «Про участь України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки» визначено сутність міжнародних операцій з підтримання миру і безпеки. Це: «міжнародні дії або заходи, спрямовані на виконання миротворчих чи гуманітарних завдань, які здійснюються за рішеннями Ради Безпеки ООН відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй, ОБСЄ, інших міжнародних організацій, які несуть відповідальність у сфері підтримання міжнародного миру і безпеки, згідно з положеннями глави VIII Статуту ООН, а так само дії і заходи багатонаціональних сил, багатонаціональних військових формувань високої готовності, які проводяться під загальним контролем Ради Безпеки ООН» [3]. Цим Законом визначено цілі проведення таких заходів: «запобігання виникненню міждержавних або внутрішніх конфліктів; врегулювання або створення умов для врегулювання міждержавних, а також внутрішніх конфліктів за згодою сторін конфлікту або з використанням примусових заходів за рішенням Ради Безпеки ООН, що може включати, зокрема, спостереження і контроль за додержанням угод про припинення вогню та інших ворожих дій, роз'єднання сторін, які конфліктують, роззброєння і розформування їх підрозділів, виконання інженерних та інших робіт; боротьби з міжнародним тероризмом і піратством; евакуації населення із зони конфлікту; ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру; подання гуманітарної допомоги населенню, яке постраждало внаслідок міждержавних або внутрішніх конфліктів; виконання поліцейських функцій по забезпеченню безпеки і додержання прав людини; подання допомоги у подоланні наслідків конфліктів та відновлення миру; усунення загрози миру, порушень миру чи акту агресії» [3].

Всього з 1992 року загальна кількість українських військовослужбовців, що стояли на захисті безпеки та миру у світі склала близько 45 тисяч, з яких 55 загинули [4, с. 103]. У різних місіях кількість українських миротворців змінювалася залежно від рівня безпеки в окремі періоди і в залежності від районів виконання завдання. За цей період українські миротворці брали участь у 27 міжнародних миротворчих операціях в таких регіонах, як Косово, Хорватія, Боснія і Герцеговина, Ангола, Таджикистан, Східна Славонія, Македонія, Сьєрра-Леоне, Гватемала, Афганістан, Ірак, Кувейт і Придністров'я. Я, Ефіопія, Ліван, Еритрея, Грузія, Кот-д'Івуар, Судан, Демократична Республіка Конго та інших. Ці операції наразі завершено. Найбільшою

українською миротворчою місією була операція в Іраку. У складі очолюваних США коаліційних сил у 2003–2008 рр. підрозділи в Збройні Сили України брали активну участь у війні в Іраку (1690 українських військовослужбовців, 18 з яких загинули та більше 40 отримали поранення) [4, с. 103].

Загалом уся миротворча діяльність з боку України стосовно вищезазначених міжнародних операцій можна звести до сфери залучення: перші – миротворчі операції за підтримки ООН; другі – миротворчі операції під егідою НАТО (в т. ч. Косово, Афганістан та Ірак) [4, с. 103].

Залучення українських миротворців до участі у міжнародних миротворчих операціях ООН та НАТО має значні позитивні наслідки, які забезпечує якість виконання поставлених завдань нашими миротворцями, сприяє підвищенню міжнародного авторитету країни. «Висока оцінка з боку наших міжнародних партнерів стала основним підґрунтям для постійного запрошення України до участі у новостворюваних та вже існуючих миротворчих місіях, розширення географії залучення Збройних Сил України до миротворчої діяльності в усьому світі» [3, с. 109].

Введення 24.02.2022 військового стану в Україні обумовило видання Указу Президента від 07.03.2022 № 144 «Про відкликання національного контингенту і національного персоналу, які беруть участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки», в якому зазначено, що «У зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації проти України, з метою захисту суверенітету та територіальної цілісності держави, відповідно до статті 7 Закону України «Про участь України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки» [5] постановлено «1. Відкликати національний контингент і національний персонал, які беруть участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, до України з метою їхньої участі в захисті суверенітету та територіальної цілісності держави...» [5].

Список використаних джерел:

1. Віднянський С. Особливості становлення зовнішньої політики незалежної України. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2011. Вип. 20. С. 18–40. URL: <https://bit.ly/3QfiREM> (дата звернення 20.06.2022).

2. Чекаленко Л. Зовнішня політика України. Підручник. Київ : Либідь, 2006. 712 с.

3. Плазова Т. І., Тимощук О. В. *Участь українського національного персоналу в діяльності миротворчих місій міжнародних сил ООН*. Військово-науковий вісник. Випуск 36. Львів: НАСВ, 2021. С. 100–110. URL: <https://bit.ly/3vBeXyk> (дата звернення: 23.06.2022).

4. Про участь України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки : Закон України від 23.04.1999 № 613-XIV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1999, № 22-23, ст.202. URL: <https://bit.ly/3vDjujK> (дата звернення: 24.06.2022).

5. Про відкликання національного контингенту і національного персоналу, які беруть участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки : Указ Президента України від 07.03.2022 № 114/2022. URL: <https://bit.ly/3zVMJR8> (дата звернення: 21.06.2022).

ЦІННІСТЬ МИРУ ТА БЕЗПЕКИ ДЛЯ УКРАЇНЦЯ

Що для українця наразі є цінність миру та безпеки? Чи усвідомлював ти що в ХХІ столітті мир та безпеку твоєю та твоєї родини буде просто знищено рішенням однієї хворої особи. Чи усвідомлювали ми колись зміст слів своїх бабусь «головне щоб не було війни»? Коли ти в дитинстві їх чула, то точно не розуміла глибокого змісту цієї фрази. Але ти завжди з сумом слухала розповіді всіх хто пережив цей жах. Спочатку друга світова забрала папу твого дідуса і він змушений був зростати в дитячому будинку (бо мами не стало ще до війни), в дитячому будинку він був з братиком близнюком, але він не пам'ятає де подівся братик і родина так і не змогла дізнатись що ж сталося. В школі ти часто слухала розповіді воїна інтернаціоналіста, який повернувся додому сліпим через осколкові поранення. І це все було як якась далека історія, чиясь, не твоя.

А от вже в 2014 році в зрілому віці ти спостерігаєш за зародженням «Революцією гідності» на Майдані в столиці з екранів телевізора. Ти стаєш свідком того як тітушки хочуть встановити «триколон» на головній площі твого рідного Херсону, але їх прогнали з ганьбою, не давши розіграти сценарій, як на Сході твоєї країни.

І це вже не чужа історія, це вже поряд з тобою. І ти йдеш проводити армійського друга чоловіка на війну на Донбас. А твій чоловік зтискає кулаки та нервово курить мовчки, бо його не беруть з другом через травму ноги. Але ми розуміємо що може ж зі Сходу війна прийти і на Південь, бо з Криму вже вивели наші війська. І ти живеш зі страхом за майбутнє, за майбутнє своє та майбутнє своєї Батьківщини.

З часом ти на роботі зустрічаєш переселенців з Луганщини та з Донеччини, і ти не можеш їх зрозуміти як то тікати від війни. Але тобі шкода, що такі люди є в нашій країні, в наш час.

Працюючи у вузах Херсону ти вчиш майбутніх юристів що треба захищати свої права, права інших, будувати правову державу, ти пишеш наукові статті про недопустимість порушення прав людини, але ти до кінця не розумієш що є в світі такі «особи» яким наплювати на всі норми права, на народи, на нації, для них є лише свої особисті бажання та інтереси.

Думаю, всі тверезо думаючи люди світу розуміли, що війна на Сході України не може продовжуватись вічно і логічне завершення має бути рано чи пізно. Всі це розуміли, але ніхто із світової спільноти не розумів до кінця силу духу українського народу. Його силу волі та жагу свободи.

Війна зустріла мене та родину в моєму Херсоні – тихому, мирному, гарному місті. Місті де зростали мої синочки. Де ми чули бої за Антоновський міст, де рахувала ворожі вертоліти стоячи на ганку свого дому. Де мої діти не

виходили за ворота дому більше 60 днів, бо місто окуповано, бо скрізь ходять озброєнні вороги і їм все одно в кого стріляти. Де ми волонтерили, чекали на визволення.

Але коли почали шукати тероборонівців за списками, катувати та вбивати, то вирішили що треба їхати, поки до нас додому не прийшли ті кого ми не гукали.

Особливо важко було їхати через пости ворогів, показувати їм речі, вмовляти дітей нічого їм не відповідати та не дивитись на них. А на одному з постів один ворог дав моїй дитині шоколадку в той час поки їх тато під дулом автомату роздягався, щоб вони впевнились у відсутності шрамів від поранень та тату.

І коли проїхали перший блокпост з нашими захисниками, то емоції взяли гору, сльози рікою просто лились. Бо ти зміг, ти зміг зберегти найцінніше. І після початку війни стало зрозуміло на всі тисячу відсотків, що найцінніше не матеріальне, а це ті хто видить на задньому сидінні: два синочки. І ти зараз оселився в столиці, яка тебе прихистила в обійми, і не знає чи зможеш повернутись додому, чи буде куди вертатись.

Тому чи розуміють українці цінність миру та безпеки? Вже понад 300 днів ми доказуємо всьому світу, що ми є гарантом цього миру для всього світу. Бо якщо ми здамось, ворог піде далі, в інші країни. І не ми, не інші народи не хочуть бути рабами тих, хто самі собі ради не можуть дати, тих хто самі і є рабами свого диктатора.

Ми вдячні всім хто нас підтримує у цій війні. Але найголовніше щоб зараз вся світова спільнота зрозуміла, що цінність миру та безпеки має бути не лише на паперах. Її гарантувати мають всі світові лідери і своїми конкретними діями, спрямованими на збільшення підтримки українського народу та України. Бо вмирають наші люди не на папері і для стрічок новин, а війна по справжньому вбиває наших дітей та нас.

Катерина Юр'єва

Kateryna Yuryeva

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри теорії і методики
мистецької освіти та вокально-хорової
підготовки вчителя,

Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди

yuryeva.ka@i.ua

<https://orcid.org/0000-0001-6403-9973>

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7213503>

СПІВПРАЦЯ З ГРОМАДСЬКИМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ У СФЕРІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ

Надзвичайно різнобарвний в етнонаціональному відношенні склад населення Харківської області актуалізує проблему підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності в умовах етнокультурного різноманіття сучасного суспільства й освітнього середовища кожного закладу освіти. Цілеспрямована робота в цьому напрямі здійснюється у ХНПУ імені Г. С. Сковороди майже чверть століття. В університеті діє науково-методична лабораторія громадянської та міжкультурної освіти. Укладено Договір про співпрацю з ГО Інформаційно-дослідний центр «Інтеграція та розвиток», що опікується розробленням, апробацією і впровадженням програм наскрізного інтегрованого курсу «Культура добросусідства» у закладах освіти всіх рівнів. Як наслідок, у справі громадянської та міжкультурної освіти ХНПУ співпрацює з понад двома десятками міжнародних організацій.

Ключові слова: культурне різноманіття, майбутні педагоги, Культура добросусідства, Жива Бібліотека.

Cooperation with Non-Governmental and International Organizations in the Field of Intercultural and Civil Education. The ethnically diverse composition of the Kharkiv region's population actualizes the problem of training future teachers for professional activity in the conditions of the ethnocultural diversity of modern society and the educational environment of each educational institution. Work in this direction has been carried out at H.S. Skovoroda KhNPU for almost a quarter of a century. The university operates a scientific and methodological laboratory of civic and intercultural education. A cooperation agreement was concluded with the NGO Information and Research Center «Integration and Development», which takes care of the development, approval and implementation of integrated course's «Culture of Good Neighborhood» programs in educational institutions of all levels. As a result, KhNPU cooperates with more than 20 international organizations in the field of civic and intercultural education.

Key words: cultural diversity, future teachers, Culture of Good Neighborhood, Living Library.

Харківщина є унікальним за етнонаціональним складом населення регіоном України: згідно з результатами Всеукраїнського перепису населення 2001 р. [2], на її теренах мешкають представники 111 із 134 народів, чії одноплемінники є громадянами України [3].

Зважаючи на це, в університеті майже чверть століття здійснюється підготовка майбутніх педагогів до професійної діяльності в умовах культурного розмаїття сучасного суспільства [5].

У ХНПУ імені Г. С. Сковороди діє науково-методична лабораторія громадянської та міжкультурної освіти – науковий підрозділ, що працює на громадських засадах. Нинішні співробітники лабораторії майже 15 років співпрацюють з ГО Інформаційно-дослідний центр «Інтеграція та розвиток». Зокрема, з 2014 р. очолюють творчу групу Харківської області з адаптації програм наскрізного інтегрованого курсу «Культура добросусідства» в рамках проекту «Сприяння розвитку міжкультурної освіти в Україні», який реалізується Інформаційно-дослідницьким центром «Інтеграція та розвиток» у співпраці з Департаментом загальної середньої та дошкільної освіти МОН України та за підтримки Верховного Комісара ОБСЄ у справах національних меншин.

Курс «Культура добросусідства» є наскрізним, оскільки охоплює дошкільну, загальну середню і вищу освіту [1]. Програми курсу наразі впроваджуються у 22 областях України в межах проекту «Сприяння розвитку міжкультурної освіти в Україні». Проект реалізується за підтримки Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти МОН України та офісу Верховного Комісара ОБСЄ у справах національних меншин. Також беремо участь у проекті «Сприяння розвитку активного громадянства, толерантності та порозуміння в освітніх закладах і громадах України». Проект підтримує Посольство Королівства Норвегія в Україні.

Ставимо за мету навчити молодь і дітей уже з дошкільного віку жити в мирі, дружити, співпрацювати з представниками різноманітних культур. Також готуємо майбутніх педагогів до такої роботи [4].

У 2020 р. ХНПУ імені Г. С. Сковороди уклав договір про співпрацю з ГО «Інформаційно-дослідний центр „Інтеграція та розвиток”» (ІДЦ ІР).

Тепер нашими спільними партнерами є 22 міжнародні, неурядові, громадські організації, зокрема USAID, PACT, Офіс Верховного комісара ОБСЄ у справах національних меншин, VHS DVV International, Міжнародний фонд «Відродження» та інші.

Співробітники науково-методичної лабораторії громадянської та міжкультурної освіти пройшли низку тренінгів і мають сертифікати, що надають право готувати майбутніх педагогів до роботи за програмами наскрізного інтегрованого курсу «Культура добросусідства» у закладах освіти різних рівнів. У результаті співпраці з ГО «ІДЦ ІР» розроблені програми та наразі викладаються навчальні дисципліни «Концептуальні засади професійної освіти в мультикультурному освітньому середовищі» (третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти), «Концептуальні засади дошкільної освіти в мультикультурному соціумі» (другий (магістерський) рівень вищої освіти) та

«Освітній івент-менеджмент в українському багатокультурному соціумі» (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти). У різні роки викладалися дисципліни за вибором здобувачів «Полікультурне виховання молодших школярів», «Культурне різноманіття освітнього простору Харківщини».

Прагнемо підготувати здобувачів педагогічної освіти до професійної діяльності в умовах культурного розмаїття сучасного суспільства й освітнього середовища кожного закладу освіти.

Завданнями такої діяльності є:

1. Формування у здобувачів освіти ціннісного ставлення і поваги до феноменів різноманітності та мультикультурності .

2. Підготовка до формування громадянської та міжкультурної компетентності, здійснення національно-патріотичного виховання молоді в багатокультурному соціальному та освітньому просторі України.

3. Підготовка до організації співпраці закладу освіти з батьками учнів/вихованців, громадою, представниками національно-культурних товариств тощо.

Із 2010 року співпрацюємо з Міжнародною організацією з міграцій. Організація люб'язно надала розроблену її фахівцями для України методику проведення заходів у форматі «Живої Бібліотеки». Ми вперше адаптували цю інтерактивну методику до умов освітнього процесу педагогічного вишу [Див., наприклад, 6; 7]. Ставимо за мету допомогти майбутнім педагогам набути досвіду спілкування з представниками різних культур від їх носіїв, а також у процесі спілкування долати можливі наявні в молодих людей етнічні упередження і забобони.

У такий спосіб створюємо середовище міжкультурного спілкування, що є провідною умовою формування в майбутніх педагогів міжкультурної та громадянської компетентності, культури добросусідства, культури миру, реалізації миротворчої освіти.

Список використаних джерел:

1. Культура добросусідства : Комплект програм спеціального інтегрованого курсу для закладів освіти України / [авторський колектив під керівництвом М. А. Араджионі]. Київ : ТОВ «ЛітМір», 2018. 313 с. URL: <https://idcir.com.ua/komplekt-program-kultura-dobrosusidstva-2018.pdf>
2. Національний склад населення [України]. *Про кількість та склад населення України за підсумками Всеукраїнського перепису населення 2001 року* / Державний комітет статистики України. URL: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality/>
3. Національний склад населення [Харківської області]. *Про кількість та склад населення Харківської області за підсумками Всеукраїнського перепису населення 2001 року* / Державний комітет статистики України. URL: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality/kharkiv/>
4. Юр'єва К. А. Інтегрований курс «Культура добросусідства» як інструмент громадянської та міжкультурної освіти. *Дев'ять життів традиції: матеріали всеукраїнського форуму-семінару (13–15 вересня 2019, Харків)* / За заг. ред. О. Рофе-Бекетової. Харків : ФОП Шейніна О. В., 2019. С. 104–108.
5. Boychuk Yu., Berezhna S., Yuryeva K. New Educational Technologies and Tools in Future Teachers' Preparing for Professional Activities in a Multicultural Society. *Transactions : Collection of scientific works of the participants of the VI International scientific-practical conference "Intercultural dialogues"*. 2021. № 6. P. 305–312. DOI: <https://doi.org/10.52340/idw.2021.535>
6. Yuryeva K. Інтерактивне заняття у форматі Живої Бібліотеки, 2011. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=r2WpsIUDm3U>
7. Yuryeva K. Інтерактивне заняття у форматі Живої Бібліотеки, 2012. YouTube. URL: https://www.youtube.com/watch?v=MjwaX_fgPLo

Лариса Ямпольська

Larysa Yampolska

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри всесвітньої історії

Харківський національний педагогічний університет

імені Г.С. Сковороди, Харків

yampolska.larysa@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-7884-8050>

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7213506>

ПРОБЛЕМИ ВІЙНИ ТА МИРУ В ПОЗААУДИТОРНІЙ РОБОТІ ІЗ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ ХНПУ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ

Доповідь присвячена питанням війни та миру в позааудиторній роботі із здобувачами вищої історичної освіти ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Розглянуті різні форми позааудиторної діяльності: наукові гуртки, конференції, круглі столи, зустрічі з ветеранами локальних війн і миротворцями, військово-історична реконструкція, музейна педагогіка. Зроблені висновки про їхню роль у формуванні загальнолюдських цінностей, національних інтересів, комеморативних практик, ідей толерантності, добросусідства, мультикультуралізму серед учасників освітнього, наукового, виховного процесу ХНПУ імені Г.С. Сковороди.

Ключові слова: війна, мир, позааудиторна робота, миротворчість, військово-історична реконструкція, музейна педагогіка, комеморативні практики, мультикультуралізм.

The report is devoted to issues of war and peace in extracurricular work with the students of higher historical education at H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University. Various forms of extracurricular activities, including scientific circles, conferences, round tables, meetings with veterans of local wars and peacekeepers, military-historical reconstruction, museum pedagogy have been considered. Conclusions about their role in the formation of universal human values, national interests, commemorative practices, ideas of tolerance, good neighborliness, and multiculturalism among the participants of the educational, scientific, and educational process at H.S. Skovoroda KhNPU have been made by the author.

Key words: war, peace, extracurricular work, peacekeeping, military-historical reconstruction, museum pedagogy, commemorative practices, multiculturalism.

Локальні війни та військові конфлікти, до яких належить і сучасний широкомасштабний російсько-український конфлікт, мають свої особливості у характері збройної боротьби, формах і способах впливу на населення. Під загальною назвою «війни четвертого покоління» виникла ціла низка прикладних теорій, зокрема мережево-центричної, гібридної, асиметричної війни, «війни-заколоту», «безмежного терору». Однак всі вони є

репрезентаціями загального конструкту війни як антагоністичного руйнівного зіткнення сторін. Євген Месснер, автор теорії «некласичних» війн, зазначав: «...кожній фазі розвитку людської моралі відповідає особливий стиль війни», «...у минулих війнах важливим вважалося завоювання територій. У подальшому будуть вважати завоювання душ у ворожій державі, де психіка воюючих народів стане четвертим виміром...» [1, с. 101-102].

Важливу роль у дослідженні проблем війни та миру, формуванні комеморативних практик, ідей толерантності, добросусідства, цінування різноманіття та мультикультурності народів світу відіграють різні форми позааудиторної роботи із здобувачами вищої освіти на факультеті історії і права: наукові гуртки, конференції, круглі столи, дискусії, презентації, зустрічі з ветеранами локальних війн і миротворцями, військово-історична реконструкція, музейна педагогіка тощо.

Основними напрямками роботи студентського наукового семінару «Сходознавчі студії» (керівник – доц. Лариса Ямпольська), який працює на історичному факультеті з 2015 р., є: локальні війни ХХ – початку ХХІ ст., етноконфесійні конфлікти, диктаторські режими, миротворчість, цивілізаційно-культурний вимір орієнтальних досліджень [2]. Теми, які виносилися на обговорення семінару: «Роль армій у країнах Сходу», «Японія в Другій світовій війні: контрверсійні питання», «Гарячі точки» «холодної війни» на Сході: історична ретроспектива та сучасні рефлексії», «Арабські революції 2010-2011 рр.: лівійський і сирійський сценарії», «Злочини проти людства не мають терміну давності: диктаторські режими на Африканському континенті», «Курдське питання» і курдизм на Близькому Сході: реалії та перспективи», «Етнічні, конфесійні, гендерні маркери Афганістану в часи протистояння й пошуку компромісу в суспільстві».

Результатом роботи студентського наукового семінару «Сходознавчі студії», клубу військової історії «Шерман», наукових гуртків – історіографічного, краєзнавчого, етнічної історії – є підготовка та участь студентів і аспірантів у Міжнародних науково-практичних конференціях «Сходознавство: актуальність і перспективи» [3], «Краєзнавство і вчитель», Всеукраїнських студентсько-учнівських наукових конференціях «Козацькі читання», «Актуальні питання історичного розвитку України і світу очима української молоді», регіональних і всеукраїнських наукових конкурсах і турнірах, які порушують питання війни та миру.

18 лютого 2022 р. на базі історичного факультету відбулась студентсько-учнівська конференція «Миротворчі місії України», присвячена 30-річчю участі України в миротворчих операціях під егідою ООН і НАТО. Конференція проходила за підтримки Управління освіти адміністрації Московського району Харківської міської ради та ГО «Об'єднання миротворців ООН, учасників міжнародних операцій та інвалідів війни» за напрямками: «Правове регулювання миротворчих операцій під егідою ООН і НАТО»; «Миротворчі операції України», «Український миротворчий рух в особах» [4].

Факультет історії і права співпрацює з Харківською регіональною організацією «Ветерани та інваліди локальних війн», Харківською обласною спілкою ветеранів Афганістану Української спілки ветеранів Афганістану. За

участі ветеранів Афганської війни, викладачів і аспірантів нашого університету, у 2019-2020 рр. були проведені загальноуніверситетські круглі столи: «Афганська війна (1979-1989): історичні уроки та сучасність», «Афганська війна (1979-1989) – жива пам'ять» до Дня вшанування учасників бойових дій на території інших держав [5]. Дискутувалися питання про причини війни, участь підрозділів спеціального призначення та прикордонних загонів у військових операціях, використання різних тактик опозиційними силами; явище «афганського синдрому» і «втраченого покоління»; героїзм і доля пересічної людини на війні; роль зовнішнього фактору в громадянських війнах і необхідність застосування дипломатичних засобів для вирішення конфліктів.

Дієвою формою позааудиторної роботи із здобувачами вищої історичної освіти є участь у військово-історичній реконструкції Другої світової війни, яка виступає невід'ємним елементом відтворення історичної спадщини, посилює інтерес до «живої історії», сприяє формуванню патріотичних почуттів і громадянської позиції. Цим завданням підпорядкована діяльність Харківського військово-історичного товариства «Рубіж», членами якого є 6 випускників нашого університету, 3 – історичного факультету, які разом із вихованцями беруть участь у щорічних фестивалях військово-історичної реконструкції «Минуле з нами», «Сила нескорених», польових тактичних і меморіальних заходах, виставках до Міжнародного дня музеїв.

Важливою формою національно-патріотичного виховання молоді є музейна педагогіка, а ланкою зв'язку поколінь – наші випускники. Призеркою проекту «Гордість освітянського Харкова» 2021 р. стала випускниця історичного факультету Ольга Корнієнко, учителька історії Харківської гімназії № 86, координаторка роботи шкільного історичного музею, який посів II місце на Всеукраїнському конкурсі. У цьому році її вихованці – переможці обласного туру Всеукраїнського конкурсу екскурсіводів музеїв закладів освіти «Край, в якому я живу» у відділенні «Музеї військово-історичного профілю» (Яна Мартинова, Леонтій Сухоставець), обласного етапу фотоконкурсу «Україна – це ми!» (Єлизавета Коляда), учасники військово-історичної реконструкції [6].

Глобальні війни та сучасні конфлікти проводять чітку лінію ідеологічного та інформаційного розмежування. Учасники освітнього, наукового, виховного процесу ХНПУ імені Г.С. Сковороди знаходяться на передньому краї цієї боротьби, роблять все можливе для створення правдивої картини війн, аналізу та розуміння їхнього внутрішнього смислу, змінюючи концепцію історичної освіти, політику пам'яті, заново ставлячи питання про національні інтереси, загальнолюдські цінності, миротворчість, безпеку та державні кордони.

Список використаних джерел:

1. Хочешь мира, победи мятежевойну! Творческое наследие Е.Э. Месснера. М.: Военный университет, 2005. 696 с.
2. Студентський науковий семінар «Сходознавчі студії». URL: <http://hnpu.edu.ua/uk/division/naukova-diyalnist-kafedry-vsesvitnoyi-istoriyi>
3. Міжнародна науково-методична конференція «Сходознавство: актуальність і перспективи». URL: <http://hnpu.edu.ua/uk/division/naukova-diyalnist-kafedry-vsesvitnoyi-istoriyi>
4. Студентсько-учнівська конференція «Миротворчі місії України». URL: <http://hnpu.edu.ua/uk/hronika-podiy-istorychnogo-fakultetu>
5. Круглий стіл «Афганська війна (1979–1989 рр.): історичні уроки та сучасність. URL: <http://hnpu.edu.ua/uk/news/kruglyy-stil-afganska-viyna-1979-1989-r-istorychni-uroky-ta-suchasnist>
6. Історичний музей Харківської гімназії 86. URL: <https://www.facebook.com/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%BC%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%B9-%D0%A5%D0%B0%D1%80%D0%BA%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97-%D0%B3%D1%96%D0%BC%D0%BD%D0%B0%D0%B7%D1%96%D1%97-86-102473345709261>

Наукове видання

МИР. БЕЗПЕКА. ОСВІТА

Матеріали круглого столу за міжнародною участю,
присвяченого Дню українських миротворців
та 30-й річниці участі України в миротворчих місіях ООН
(15 липня 2022 року)

Відповідальний за випуск: ЗЕЛЕНСЬКА Людмила

Редактори: БОНДАРЕНКО Софія

ЧЕРНІКОВА Інна

Комп'ютерна верстка: ДЖАНДЖГАВА Георгій

Підписано до друку 25.07.2022 р. Ум. друк. арк. 6,93

Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди

Україна, 61002, м. Харків, вул. Алчевських, 29